

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. rugsėjo 2 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja) ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Atvira karta“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovių uždarnosios akcinės bendrovės „Atvira karta“ ir uždarnosios akcinės bendrovės „InnoForce“ ieškinį atsakovei viešajai įstaigai Greitosios medicinos pagalbos stočiai dėl perkančiosios organizacijos sprendimų panaikinimo; trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė Tarptautinė skubiosios medicinos akademija.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, leidžiančių teismui peržengti pareikšto reikalavimo ribas viešųjų pirkimų byloje, reglamentuojančių viešojo pirkimo sąlygų tikslinimą, įrodinėjimą, ekspertizės skyrimą, naujų įrodymų apeliacinės instancijos teisme priėmimą, valstybės institucijos įtraukimą į bylos nagrinėjimą išvada duoti ir trečiojo asmens bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovės prašė teismo:
 - 2.1. panaikinti perkančiosios organizacijos atsakovės VšĮ Greitosios medicinos pagalbos stoties (toliau – ir perkančioji organizacija) CVP IS priemonėmis 2020 m. liepos 2 d. pranešime išdėstytą sprendimą atmesti tiekėjų UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ pasiūlymą;
 - 2.2. panaikinti perkančiosios organizacijos 2020 m. liepos 20 d. pranešime Nr. 8522451 „Dėl pirkimo procedūrų atnaujinimo, laimėjusio pasiūlymo ir sutarties pasirašymo“ išdėstytą sprendimą, kuriuo buvo atmestas tiekėjų UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ pasiūlymas kaip neatitinkantis pirkimo sąlygų reikalavimų (Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimų), o laimėjusiu pasiūlymu, dėl kurio bus sudaroma pirkimo sutartis, pripažintas UAB Tarptautinės skubiosios medicinos akademijos pasiūlymas;
 - 2.3. panaikinti perkančiosios organizacijos 2020 m. liepos 20 d. atsakyme Nr. SD(1.3)-261 „Atsakymas į elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkimo 2020-07-10 pateiktą pretenziją“ išdėstytą sprendimą atmesti UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ 2020 m. liepos 10 d. pretenziją Elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkime (3 ir 4 reikalavimus kaip nepagrįstus).
3. Ieškovės nurodė, kad jungtinės veiklos partnerės UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ dalyvavo VšĮ Greitosios medicinos pagalbos stoties 2020 m. balandžio 9 d. paskelbtame viešajame Elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkime, kuris buvo vykdomas supaprastinto atvirojo konkurso būdu. Perkančioji organizacija 2020 m. liepos 2 d. pranešė, kad ieškovių pasiūlymas yra atmestas kaip neatitinkantis pirkimo sąlygų reikalavimų (Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimų). Ieškovės 2020 m. liepos 10 d. perkančiajai organizacijai pateikė pretenziją, prašydamos panaikinti sprendimą atmesti pasiūlymą kaip prieštaraujantį Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – ir VPI) ir kitų teisės aktų reikalavimams. Pretenzijoje ieškovės nurodė, kad Pirkimo sąlygos yra parengtos netiksliai, galbūt riboja konkurenciją, prašė patikslinti techninės specifikacijos nuostatas, išsamiai aprašant aptarnaujamą objektą, komponentus, kiekvieno jų gamintoją, modelį, naudojamą techninę ir sisteminių programinių įrangą, architektūrą, taip pat nustatyti racionalų terminą procesams suderinti bei pradėti. Perkančioji organizacija pretenziją atmetė. Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – ir VPT) 2020 m. liepos 15 d. vertinimo išvadoje Nr. 4S-641(7.4)E nurodė, kad atliko dalinį pirkimo procedūrų vertinimą ir nustatė pažeidimų, įskaitant ir tai, kad perkančiosios organizacijos viešojo pirkimo komisijos sprendimai prieštaravo Pirkimo sąlygoms. Tarnyba nurodė, kad Pirkimo sąlygos buvo parengtos netiksliai ir tai lėmė perkančiosios organizacijos daugkartinius prašymus tiekėjams įrodyti pasiūlymų atitiktį techninės specifikacijos reikalavimams. Tačiau perkančioji organizacija 2020 m. liepos 20 d. pranešimu Nr. 8522451 „Dėl pirkimo procedūrų atnaujinimo, laimėjusio pasiūlymo ir sutarties pasirašymo“ CVP IS priemonėmis informavo ieškoves, kad priėmė sprendimą laimėjusiu pasiūlymu pripažinti UAB Tarptautinės skubiosios medicinos akademijos pasiūlymą, laimėjusio pasiūlymo kaina – 62 653,80 Eur įskaitant PVM.
4. Perkančioji organizacija padarė Pirkimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, kurie visi kartu ir kiekvienas atskirai laikytini esminiais. Pirkimo sąlygose nebuvo reikalavimo pateikti pagrindimą Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktams. Perkančioji organizacija visų pirkimo procedūrų metu tvirtino, kad jokia papildoma informacija, juolab išvesties kodų turėjimas bet kokiam tiekėjui, dalyvaujantiems pirkime, nėra ir nebus reikalingi. Perkančioji organizacija atmetė ieškovių pasiūlymą remdamasi Viešųjų pirkimų tarnybos išvada, tačiau pakeisdama Pirkimo sąlygų aiškinimą taip, kad visiškai pasikeitė jų esmė (t. y. nustatė privalomus reikalavimus tiekėjams turėti išvesties kodus, nors pagal anksčiau pirkimo procedūrose pateiktus perkančiosios organizacijos aiškinimus to nebuvo galima objektyviai tikėtis). Pagal Pirkimo sąlygas pademonstruoti veikiančią pagalbos tarnybą kviečiamas tik potencialus pirkimo laimėtojas. Pirkimo sąlygose nebuvo nurodyti nei kriterijai, nei reikalavimai, kuriais vertinama tiekėjo demonstracija, o apie tai, kad demonstraciją vertino ekspertas, buvo sužinota tik iš perkančiosios organizacijos atsakymo į pretenziją.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugsėjo 29 d. sprendimu nutraukė bylos dalį dėl reikalavimų panaikinti perkančiosios organizacijos 2020 m. liepos 20 d. atsakyme Nr. SD(1.3)-261 „Atsakymas į elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkime 2020-07-10 pateiktą pretenziją“ išdėstytą sprendimą atmesti UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ 2020 m. liepos 10 d. pretenziją. Kitą ieškinio dalį teismas atmetė. Teismas priteisė lygionis dalimis iš ieškovių UAB „Atvira karta“ ir UAB „InnoForce“ trečiajam asmeniui UAB Tarptautinei skubiosios medicinos akademijai 6076 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
6. Teismas nurodė, kad atsakovė 2020 m. balandžio 9 d. CVP IS paskelbė Elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkimą, kuris buvo vykdomas supaprastinto atvirojo konkurso būdu, pirkimo Nr. 481378. Pirkimo Techninės specifikacijos 1 punkte apibrėžtas Pirkimo objektas – esamos elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos EMIKPI, esančios Vilniuje, Justiniškių g. 14C-1, aptarnavimo paslaugos. Techninės specifikacijos 2 punkte nurodytos perkamos esamos elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos EMIKPI aptarnavimo paslaugos. Techninės specifikacijos 3.5 punkte nurodyta, kad EMIKPI programinės įrangos atnaujinimo darbai – EMIKPI pritaikymas veikti su įrenginiais, palaikančiais „Android“ operacinės sistemos 9 ar naujesnę versiją; 3.6 punkte nurodyta, kad EMIKPI programinės įrangos papildomos paslaugos iki 200 val. (iš jų preliminariai 150 val. naujo funkcionalumo programavimo darbas) ir 50 val. kitoms, su tarnybinėmis stotimis, kita IT infrastruktūra ar galine įranga susijusioms paslaugoms) įskaičiuotos į bendrą pasiūlymo kainą. Techninės specifikacijos 8.1–8.5 punktuose įtvirtinti techniniai reikalavimai centralizuotai pagalbos tarnybai; 8.6–8.7 punktuose nustatyti reikalavimai tiekėjams vykdant pirkimo sutartį; 8.8 punkte įtvirtinta, kad tiekėjas turi būti pademonstravęs atsakovei savo veikiančią centralizuotą pagalbos tarnybą ir praktiškai parodęs Pirkimo reikalavimų įgyvendinimą.
7. Ieškovės 2020 m. balandžio 17 d. pateikė pretenziją dėl Elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkimo sąlygų Nr. SD-20-055, iš kurios matyti, kad ieškovės ginčijo Pirkimo sąlygų 6.1.2.1, 6.1.2.3 punktuose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus tiekėjams bei Techninę specifikaciją. 2020 m. balandžio 23 d. atsakovė atsakymu į elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkime gautą pretenziją Nr. SD(1.3)-146 2020-04-17 atmetė ją kaip nepagrįstą. Ieškovės Pirkimo sąlygų teisme neginčijo.
8. 2020 m. balandžio 23 d. ieškovės pateikė pasiūlymą. 2020 m. balandžio 24 d. atsakovė kreipėsi į visus pasiūlymus Pirkime pateikusius tiekėjus, prašydama iki 2020 m. balandžio 27 d. pateikti dokumentus (ar kitą informaciją), įrodančius pasiūlymo atitikti kiekvienai iš Techninės specifikacijos pozicijų. 2020 m. balandžio 27 d. ieškovės pateikė deklaraciją, kad jų pasiūlymas atitinka visus Techninės specifikacijos reikalavimus. 2020 m. balandžio 30 d. įvyko ieškovių Pirkime siūlomos centralizuotos pagalbos tarnybos demonstracija. 2020 m. gegužės 8 d. atsakovė kreipėsi į ieškoves, prašydama pateikti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktuose nurodytus įgyvendinimo planus, įrodymus, kad tiekėjas turi reikalingus išvesties kodus (angl. *Source code*). 2020 m. gegužės 12 d. ieškovės pateikė atsakymą į atsakovės 2020 m. gegužės 8 d. paklausimą, kuriame nurodė, kad atsakovės reikalavimas įgyvendinti planą dėl Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų yra nepagrįstas ir prieštarauja Pirkimo dokumentams. 2020 m. gegužės 14 d. atsakovė nurodė ieškovėms, kad sutinka su ieškovių pozicija, jog reikalavimas pateikti įgyvendinimo planą dėl Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų yra perteklinis, tačiau pažymėjo, kad visiškai nesutinka su ieškovių pozicija dėl kitų prašomų pateikti dokumentų. 2020 m. gegužės 19 d. CVP IS priemonėmis ieškovės pateikė pranešimą, kad jų pasiūlymas atitinka Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktus ir jokia informacija, susijusi su išvesties kodais, negali būti pateikiama. 2020 m. liepos 2 d. atsakovė informavo ieškoves apie priimtą sprendimą atmesti ieškovių pasiūlymą, kadangi jis neatitinka Techninės specifikacijos 3.5, 3.6, 8 punktų reikalavimų.
9. Teismas nustatė, kad 2020 m. liepos 8 d. atsakovė informavo Pirkimo dalyvius, kad trečiojo asmens pateiktas pasiūlymas pripažintas Pirkimo laimėtoju. Pagal VPT nurodymus Pirkimo sutarties pasirašymo procedūra buvo sustabdyta. 2020 m. liepos 10 d. ieškovės UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ pateikė pretenziją dėl 2020 m. liepos 2 d. viešojo pirkimo komisijos sprendimo atmesti jų pasiūlymą. 2020 m. liepos 15 d. VPT pateikė pirkimo procedūrų vertinimo išvadą Nr. 4S-641(7.4)E, kurioje nurodė, kad vertinimo apimimi įstatymo pažeidimų nenustatyta, todėl VPT neprieštarauja, kad atsakovė tęstų pirkimo procedūras. 2020 m. liepos 20 d. atsakymu atsakovė ieškovių pretenziją atmetė. 2020 m. liepos 20 d. pranešimu atsakovė informavo Pirkimo dalyvius, kad atnaujinama Pirkimo procedūra, ir nurodė, kad Pirkimo sutartis su trečiuoju asmeniu bus pasirašyta VPI nustatytais terminais. 2020 m. liepos 31 d. tarp atsakovės ir trečiojo asmens pasirašyta paslaugų pirkimo-pardavimo sutartis Nr. TDPS(4.4)-2020/07/31-01.
10. Teismas, remdamasis nuosekliai formuojama kasacinio teismo praktika, kad perkančiųjų organizacijų veiksmams dėl tiekėjų pretenzijų neįeina į peržiūros procedūros objektą, nes šie nėra savarankiški jų sprendimai, tiesiogiai ūkio subjektams sukeliantys teisinius padarinius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-219-690/2017; 2018 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-160-469/2018; 2018 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-212-378/2018), nusprendė, kad bylos dalis dėl ieškovės reikalavimų panaikinti perkančiosios organizacijos 2020 m. liepos 20 d. atsakyme Nr. SD(1.3)-261 „Atsakymas į elektroninės medicininio įrašų kortelės programinės įrangos aptarnavimo paslaugų pirkime 2020-07-10 pateiktą pretenziją“ išdėstytą sprendimą atmesti UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ 2020 m. liepos 10 d. pretenziją nutrauktina.
11. Ieškovių pareikštas reikalavimas panaikinti perkančiosios organizacijos 2020 m. liepos 20 d. pranešime Nr. 8522451 „Dėl pirkimo procedūrų atnaujinimo, laimėjusio pasiūlymo ir sutarties pasirašymo“ išdėstytą sprendimą, kuriuo buvo atmestas UAB „InnoForce“ ir UAB „Atvira karta“ pasiūlymas kaip neatitinkantis Pirkimo sąlygų reikalavimų (Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimų), o laimėjusio pasiūlymo, dėl kurio bus sudaroma Pirkimo sutartis, pripažintas UAB Tarptautinės skubiosios medicinos akademijos pasiūlymas, laikytinas išvestiniu iš pagrindinio reikalavimo, kuriuo ieškovės ginčija sprendimą atmesti jų pasiūlymą. Nors atsakovė atitinkamą sprendimą dėl laimėtojo pripažinimo priėmė ne 2020 m. liepos 20 d., kaip nurodė ieškovės, o 2020 m. liepos 8 d., ir šio sprendimo ieškovės neginčijo, tačiau toks sprendimas šioje byloje vertintinas kaip ieškovių ginčijamo 2020 m. liepos 2 d. atsakovės sprendimo teisinė pasekmė.
12. Ieškovės 2020 m. balandžio 17 d. pretenziją dėl Pirkimo sąlygų teikė dėl Techninėje specifikacijoje nustatytų Pirkimo sąlygų. Nurodė, kad Techninėje specifikacijoje nepateikta jokia informacija apie tai, kokių ryšių serverį, jo techninę, sisteminę ir programinę įrangą tiekėjas turės aptarnauti, kas jo gamintojas, kokia architektūra ir t. t. Techninėje specifikacijoje neaprašyta ir EMIKPI programinė įranga, jos pavadinimas, kas jos gamintojas, kokia sistemos architektūra ir komponentai. Dėl to ieškovės prašė patikslinti Techninės specifikacijos nuostatas. 2020 m. balandžio 23 d. atsakovė šios pretenzijos netenkino, o ieškovės dėl to į teismą nesikreipė, sutiko dalyvauti pirkimo procedūrose pagal atsakovės nustatytas Pirkimo sąlygas. Šioje byloje ieškovės taip pat neginčijo Pirkimo sąlygų.
13. Byloje nepaneigti atsakovės nurodyti duomenys, kad informacija apie atsakovės naudojamą programinę įrangą yra vieša ir kad ieškovės iki 2020 m. balandžio 17 d. pretenzijos pateikimo nesikreipė į atsakovę su prašymu pateikti platesnę informaciją apie įrangą arba susipažinti vietoje su naudojama įranga.
14. Ieškovės, teikdamos deklaracijas, kad gebės atlikti visas atsakovės turimos programinės įrangos aptarnavimo paslaugas, savo veiksmais pripažino, kad pasiūlymo pateikimo metu turi technines galimybes šias paslaugas suteikti atsakovei, kad turi visą reikiamą informaciją pasiūlymui pateikti.
15. Ieškovės, nors ir kreipėsi su pretenzija dėl Pirkimo sąlygų netikslumų, privaloma išteismina tvarka neginčijo atsakovės 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų pareikalauti iš tiekėjų įrodymų, kad jie turi išvesties kodus, tam, kad būtų patvirtinta pasiūlymo atitikti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimus. Teismas, vertindamas ieškovių argumentus dėl poreikio teismui *ex officio* (pagal pareigas) spręsti dėl pirkimo procedūrų neteisėtumo ir pirkimo nutraukimo, nurodė, kad teismas gali išeiti iš skundo nagrinėjimo ribų, kai pažeidimas yra akivaizdus. Nagrinėjamu atveju Viešųjų pirkimų tarnybos 2020 m. liepos 15 d. išvada neteikia pagrindo spręsti, kad Pirkimo sąlygų netikslumas laikytinas esminiu viešąjį pirkimą reglamentuojančių teisės normų pažeidimu. Tai, kad Pirkimo sąlygos buvo nevisiškai aiškios, lėmė tam tikrus papildomus procedūrinius veiksmus, t. y. daugkartinius prašymus tiekėjams įrodinėti pasiūlymų

atitiktų Techninės specifikacijos reikalavimus. Kita vertus, ieškovės savo veiksmais po 2020 m. balandžio 17 d. pretenzijos išnagrinėjimo patvirtino, jog Pirkimo sąlygos joms yra aiškios, jos sutiko dalyvauti Pirkime nurodytomis sąlygomis. Teismas konstatavo, kad nenustatė pagrindo – akivaizdaus viešojo pirkimo taisyklių pažeidimo šioje byloje veikti *ex officio* viršijant pareikštus reikalavimus, kad pirkimo sąlygų (pirkimo objekto) netikslumas sudaro pagrindą pažeidimą vertinti kaip esminį.

16. Ieškovės pagrįstai nurodė, kad Pirkimo sąlygose nebuvo reikalavimo pateikti pagrindimą Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktams. Tačiau, įgyvendindama viešojo pirkimo tikslus, siekdama racionaliai panaudoti pirkimui skirtas lėšas, perkančioji organizacija turi ne tik teisę, bet ir pareigą įsitikinti tiekėjo deklaruojama pasiūlymo atitiktimi pirkimo sąlygoms. Dėl to atsakovė nepažeidė viešojo pirkimo normų, pareikaludama iš visų tiekėjų pagrįsti jų pasiūlymų atitiktį Konkurso sąlygų 3.5, 3.6 punktų reikalavimams. Ieškovės neginčia, kad negali pateikti informacijos apie išvesties kodų turėjimą, teigia, kad jie nėra būtini. 2020 m. balandžio 23 d. atsakovė prašė pateikti dokumentus ar kitą informaciją, įrodančią pasiūlymo atitiktį kiekvienai iš Techninės specifikacijos pozicijų. Tačiau nei ikiteisminėje ginčo sprendimo stadijoje, nei šioje byloje ieškovės nepateikė jokių kitų įrodymų, patvirtinančių, kad jų pasiūlymas atitinka Pirkimo sąlygas.
17. Teismas nusprendė, kad atsakovės prašymas pagrįsti pasiūlymo atitiktį, pateikti informaciją apie išvesties kodus negali būti vertinamas kaip Pirkimo sąlygų pakeitimas. Paslaugos, ieškovių nurodytos kaip papildomos (programinės įrangos atnaujinimas), yra Pirkimo objektas, apibūdintas Pirkimo sąlygose (Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktai), kurias imperatyviai turėjo atitikti visi pirkimo metu pirkime dalyvaujantys tiekėjai, todėl ieškovių argumentai, kad šių paslaugų poreikis nežinomas, nėra susiję su ginčijamo sprendimo teisėtumu, nes ieškovės nereikšė reikalavimo pripažinti šias sąlygas neteisėtomis.
18. Teismas taip pat pripažino, kad Ieškovėms nepateikus įrodymų, patvirtinančių, kad jų pasiūlyme deklaruojami duomenys atitinka Pirkimo sąlygų reikalavimus, atsakovė pagrįstai atmetė ieškovių pasiūlymą. Pagal eksperto vertinimą, tiekėjo pademonstruota centralizuota pagalbos tarnyba iš 6 vertintų reikalavimų, nustatytų Techninės specifikacijos 8 punkte (8.7, 8.8 punktai nebuvo vertinami), iki galo neatitinka nė vieno, iš dalies atitiko 5 ir visiškai neatitiko 1 reikalavimo (8.4 punktas). Taigi ieškovių pasiūlymas neatitiko Pirkimo sąlygų reikalavimų, todėl atsakovė pagrįstai ieškovių pasiūlymą atmetė.
19. Teismas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo byloje, nustatė, kad trečiojo asmens patirtos bylinėjimosi išlaidos už procesinių dokumentų parengimą viršija rekomenduojamą dydį (Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimų (toliau – ir Rekomendacijos) 8.2, 8.3, 8.16 punktai), bylinėjimosi išlaidų sumą sumažino iki 6075 Eur (3452 Eur + 2071 Eur + 552,40 Eur).
20. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovių apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 17 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugsėjo 29 d. sprendimą. Kolegija priteisė iš ieškovės UAB „Atvira karta“ trečiajam asmeniui UAB Tarptautinei skubiosios medicinos akademijai ir atsakovei VŠĮ Greitosios medicinos pagalbos stočiai po 909 Eur bylinėjimosi išlaidoms apeliacinės instancijos teisme atlyginti, taip pat priteisė iš UAB „InnoForce“ trečiajam asmeniui UAB Tarptautinei skubiosios medicinos akademijai ir atsakovei VŠĮ Greitosios medicinos pagalbos stočiai po 909 Eur bylinėjimosi išlaidoms apeliacinės instancijos teisme atlyginti.
21. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad apeliaciniame skunde nėra aiškiai atskleidžiamas Pirkimo sąlygų (objekto) pakeitimo argumentas: ieškovės ginčia Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimus, tačiau byloje nėra duomenų, kad pastarieji viešojo pirkimo metu būtų pakeičti, o ieškovės taip pat konkrečiai neįvardija, kaip šios sąlygos pasikeitė. Tai, kad Techninės specifikacijos reikalavimai galbūt nebuvo aiškiai suformuluoti, savaime nereikšia Pirkimo sąlygų pakeitimo, nes įstatymas suteikia teisę tiekėjams kvestionuoti neaiškias pirkimo sąlygas, o perkančiajai organizacijai – jas paaiškinti arba patikslinti. Kilus nesutarimui, VPI nustato privalomą ikiteisminę procedūrą ir teisę ginčyti bet kokius perkančiųjų organizacijų sprendimus, kurie pažeidžia tiekėjo teisėtus interesus (VPI 101 straipsnis).
22. Nors ieškovės pateikė perkančiajai organizacijai 2020 m. balandžio 17 d. pretenziją dėl Pirkimo sąlygų, tačiau, atsakovei atmetus pretenziją, jos Pirkimo sąlygų teisme neginčio. Ieškovės privaloma ikiteisminė tvarka neginčio ir atsakovės 2020 m. gegužės 8 d. bei 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų pareikalauti iš tiekėjų įrodymų, kad jie turi išvesties kodus, tam, kad būtų patvirtinta pasiūlymo atitiktis Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimams.
23. Priešingai nei nurodo ieškovės, Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, kad vertinimo apimtimi įstatymo pažeidimai nenustatyti, todėl neprieštaravo, kad atsakovė testų pirkimo procedūras. Taigi esminių įstatymo pažeidimų Viešųjų pirkimų tarnyba nenustatė, nors ginčo nėra, kad Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimai tiesiogiai neįtvirtino būtinybės turėti programinės įrangos išvesties kodus. Nepaisant to, reikalavimas pateikti išvesties kodus nagrinėjamu atveju buvo ne Pirkimo sąlygų pakeitimas (papildymas), bet perkančiosios organizacijos teisės įsitikinti pasiūlymo atitiktimi Pirkimo sąlygoms įgyvendinimas. Išvesties kodų sąsaja su Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimais iš esmės nėra nuginčyta – byloje nėra jokių patikimų duomenų, kurių pagrindu būtų galima spręsti, kad Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimai galėtų būti įgyvendinti neturint programinės įrangos išvesties kodų.
24. Nėra pagrindo teismui spręsti dėl pirkimo sąlygų teisėtumo *ex officio*, nes byloje nenustatytas akivaizdus viešojo intereso pažeidimas. Visi ieškovių procesiniuose dokumentuose kelti klausimai jau buvo iškelti ikiteisminės ginčo stadijos metu, todėl laikytini tinkamai išspręstais. Jeigu ieškovių netenkino ikiteisminės ginčo stadijos metu priimti perkančiosios organizacijos sprendimai, tokius sprendimus jos turėjo skųsti teismui. Kadangi sprendimai, kuriais pareikalauta išvesties kodų, nebuvo ginčyti teisme, laikytina, kad ieškovės sutiko su tokiu perkančiosios organizacijos sprendimu. Priešingu atveju ikiteisminė ginčo stadija prarastų savo prasmę.
25. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos sprendimu, organizacijos programinę įrangą gali įsigyti skirtingais būdais, be kita ko, su išvesties kodu arba be jo. Taigi protingas, rūpestingas ir atidus tiekėjas turėjo įvertinti visą informaciją apie pirkimo objektą, o jeigu pastaroji nėra aiški – pareikalauti pirkimo sąlygų išaiškinimo arba ginčyti neteisėtą sąlygą bei kitus perkančiosios organizacijos veiksmus. Ieškovės iš esmės reiškė tik abstraktius nuogastavimus dėl Techninės specifikacijos reikalavimų (pvz., 2020 m. balandžio 17 d. pretenzija).
26. Nepriklausomai nuo to, ar pirkimo objektas pirkimo dokumentuose buvo apibūdintas pakankamai išsamiai, ieškovės turėjo realią galimybę sužinoti trūkstamą informaciją. Ieškovės su Technine specifikacija susijusius neaiškumus galėjo pašalinti pačios analizuodamos viešą informaciją (byloje nepaneigta, kad duomenys apie atsakovės naudojamą programinę įrangą yra vieši) ar teikdamos klausimus perkančiajai organizacijai, bet tik formaliai akcentavo šį neaiškumą pretenzijose. Toks procesinis elgesys ieškovėms sukelia atitinkamas teises pasekmes – ikiteisminėje ginčo stadijoje (ne)išnagrinėti klausimai dėl pirkimo sąlygų ir atskirų perkančiosios organizacijos sprendimų teisėtumo negali būti keltami ir nagrinėjami vertinant perkančiosios organizacijos sprendimą atmeti pasiūlymą.
27. Ieškovės nesutikimą su perkančiosios organizacijos sprendimu atmeti jų pasiūlymą dėl jo neatitikties Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimams pirmiausia grindžia tuo, kad nebuvo įspėtos apie perkančiosios organizacijos pasitelktą ekspertą, ekspertinio tyrimo eigą ir kt. Nei VPI, nei Pirkimo sąlygos nedraudžia perkančiajai organizacijai pasitelkti eksperto pasiūlyme pateiktiems duomenims įvertinti.
28. Perkančiosios organizacijos sprendimo pagrindas buvo konkretus ir ieškovėms žinomas – neatitiktis Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimams. Tai reiškia, kad pagal bendrąją įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę ieškovės turėjo įrodyti, kad jų pasiūlymas atitinka Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimus (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 178 straipsnis). Ieškovės tokių duomenų neteikė. Perkančiajai organizacijai nusprendus patikrinti tiekėjo pasiūlyme nurodytus duomenis, kvietimas pademonstruoti įrangą negali būti prilygintas jos pripažinimui, jog pasiūlymas atitinka visus reikalavimus.

29. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad ieškovės dublike prašė byloje skirti ekspertizę, tačiau šio klausimo pirmosios instancijos teismas, išnagrinėdamas bylą iš esmės, neišsprendė. Vis dėlto tokia procesinė klaida nagrinėjamu atveju nelaikytina esmine, sudarančia pagrindą skundžiamą sprendimą panaikinti ar grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo ([CPK 329 straipsnio 1 dalis](#)). Ieškovės prašymą skirti ekspertizę galėjo pareikšti ir apeliacinės instancijos teisme. Tokio prašymo ieškovės nepareikšė, o tai sudaro pagrindą abejoti ekspertizės poreikiu.
30. [CPK 49 straipsnio 3](#) dalyje yra įtvirtinta teismo teisė, tačiau ne pareiga įtraukti į bylos nagrinėjimą tam tikras institucijas, teikiančias išvadą byloje. Šiuo atveju visus šioje byloje keliamus klausimus ieškovės iš esmės jau buvo pateikusias nagrinėti Viešųjų pirkimų tarnybai, ši 2020 m. liepos 15 d. pateikė Pirkimo procedūrų vertinimo išvadą Nr. 4S-641(7.4)E, nurodė, jog vertinimo apimtini įstatymo pažeidimų nenustatyta, todėl Viešųjų pirkimų tarnyba neprieštarauja, kad atsakovė tęstų pirkimo procedūras. Taigi pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo į bylą įtraukti Viešųjų pirkimų tarnybą. Ieškovės nemotyavo, į kokius kitus bylai aktualius papildomus klausimus Viešųjų pirkimų tarnyba galėtų atsakyti ar kokias savo išvadas ji turėtų paaiškinti ir kodėl būtent šioje byloje būtų reikalinga jos išvada, t. y. prašymas įtraukti į bylą Viešųjų pirkimų tarnybą nebuvo motyvuotas.
31. Spręsdamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog trečiasis asmuo turėjo teisę pateikti triplicą ir turi teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą už triplico parengimą, todėl vertino, kad pirmosios instancijos teismas šiuo atveju bylinėjimosi išlaidas paskirstė nenukrypdamas nuo [CPK 93 straipsnio](#) bei Rekomendacijų nuostatų.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

32. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Atvira karta“ prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškini tenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 32.1. Visi perkančiosios organizacijos Pirkimo sąlygų aiškinimai (o kartu ir pakeitimai) buvo padaryti jau po pasiūlymų pateikimo termino pabaigos. Pirkimo sąlygų pakeitimas turi būti laikomas neteisėtu, jeigu, jam buvus nuo pradžių, tai bent potencialiai būtų turėję įtakos tiekėjų norui ir (ar) galimybei dalyvauti konkrečiame pirkime. Perkančiajai organizacijai pakeitus Pirkimo dokumentus po jų paskelbimo (jeigu pakeitimas yra esminis) Pirkimas turėjo būti nutrauktas ir skelbiamas iš naujo. Šiuo atveju perkančioji organizacija Pirkimo procedūrų metu patvirtino, kad jokia papildoma informacija, taip pat ir išvesties kodų turėjimas tiekėjams nėra ir nebus reikalingi (perkančiąją organizaciją saisto jos pačios pirkimo procedūrų metu pateikti paaiškinimai), tačiau vėliau atmetė tiekėjos pasiūlymą, pakeisdama ne tik Pirkimo sąlygų aiškinimą, bet ir pačią jų esmę. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad tokį reikalavimą, kurį pareiškė perkančioji organizacija, tiekėjas, būdamas pakankamai atidus, galėtų išsiaiškinti pats. Tačiau toks aiškinimas visiškai paneigia teisinės situacijos apibrėžtumą tiekėjui, kuris visų pirkimo procedūrų metu remiasi pirkimo sąlygų dokumentais. Perkančioji organizacija jau yra išsakyusi savo nuomonę Pirkimo procedūrų metu ir ji prieštarauja vertinimui. Taigi perkančiosios organizacijos Pirkimo sąlygų aiškinimas lėmė jų esmės pakeitimą pasiūlymo vertinimo metu.
- 32.2. Perkančiajai organizacijai po tiekėjų pasiūlymo pateikimo termino pabaigos pasiūlymo vertinimo metu savo aiškinimu pakeitus Pirkimo sąlygas, jų ginčijimas tiekėjui dėl procesinių terminų, nustatytų VPĮ, tapo neįmanomas. Dėl to teismai negalėjo atmeti ieškovės reikalavimo remdamiesi tuo, kad ji neginčijo Pirkimo sąlygų ar atskirų perkančiosios organizacijos veiksmų. Nurodyta situacija lėmė teismų pareigą peržengti bylos ribas *ex officio*, kadangi tik teismams netaikomi procesiniai apribojimai, taikomi tiekėjams ikiteisminės ir teisminės ginčų nagrinėjimo stadijų metu ([CPK 423² straipsnio 1 dalis](#), [423³ straipsnio 2, 3 dalys](#)). Teismai pažeidė tiekėjo teisių gynybos veiksmingumo principą, pagal kurį perkančiosios organizacijos sprendimų peržiūros procedūra ir jos taikymas neturi būti toks, kad pasinaudojimas šia procedūra tiekėjams pasidarytų praktiškai neįmanomas ar labai sudėtingas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-32/2013](#) ir joje nurodytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir ESTT Teisingumo Teismas) praktiką).
- 32.3. VPT išvada neapėmė perkančiosios organizacijos veiksmų pirkimo procedūrų vertinimo metu atmetant tiekėjos pasiūlymą, teisės tęsti pirkimo procedūras tuo atveju, jeigu tiekėjos pasiūlymas nebūtų buvęs atmetas, o tai buvo galima lengvai ištaisyti, jeigu teismas būtų atsisivėlęs į tiekėjos procesinius prašymus į bylą įtraukti VPT. Patikslinta VPT išvada galėjo apimti kitų VPĮ pažeidimų konstatavimą, tačiau, net ir suprasdamas tai, teismas nepagrįstai vertino VPT išvadą tokią, kokia ji yra, neprašydamas VPT patikėti visapusiško vertinimo. Pirmosios instancijos teismas iš esmės paviršutiniškai sprendė ir ekspertizės dėl pagalbos tarnybos vertinimo skyrimo klausimą, tą patvirtino ir apeliacinės instancijos teismas, įvertindamas tokius pirmosios instancijos teismo veiksmus kaip procesinę klaidą.
- 32.4. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas su byla susijusių papildomų dokumentų ir naujai paaiškėjusių įrodymų (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos nutarimo, perkančiosios organizacijos paaiškinimų), kurie patvirtino, kad perkančioji organizacija nagrinėjamame pirkime įsigijo kitą objektą, nei buvo nustatyta Pirkimo sąlygose, nepriėmė, neanalizavo, kaip jie susiję su byla, nors jų pateikimo galimybė atsirado tik teismui išnagrinėjus bylą pirmosios instancijos teisme.
- 32.5. Pirmosios instancijos teismas nei savo nutartyje ruoštiis bylai parengiamųjų dokumentų būdu, nei savo pranešime nebuvo suformulavęs trečiajam asmeniui pareigos teikti triplicą, o viešųjų pirkimų byloje, kurių nagrinėjimo ypatumai lemia specifinį proceso greitumą, tokio reikalavimo ir negalėjo būti. Tuo atveju, kai pirmosios instancijos teismas netgi nebuvo sprendęs dėl įpareigojimo ši procesinį dokumentą pateikti trečiajam asmeniui ir tokiu būdu įgyvendino savo diskreciją pasirošimą bylos nagrinėjimui vesti taip, kad trečiajam asmeniui pasiūloma teikti tik atsiliepimą, trečiajam asmeniui savarankiškai sprendžiant, kokią procesinį dokumentą teikti, kyla rizika, kad trečiasis asmuo ar jo atstovai gali pradėti piktnaudžiauti bylinėjimosi išlaidų sąskaita. Teisingam [CPK 88 straipsnio, 98 straipsnio 2 dalies](#) taikymui taip pat reikia įvertinti prašomų priteisti išlaidų pagrįstumą ir protingumą nagrinėjamos bylos atžvilgiu.
33. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 33.1. Ieškovė ignoruoja aplinkybę, kad atsakovė išvesties kodų reikalavo siekdama įsitikinti ieškovių pasirošimu teikti Pirkimo įsigyjamą paslaugas, todėl elgėsi teisėtai ir jokių Pirkimo sąlygų pakeitimų neatliko. Reikalavimai turėti išvesties kodus buvo svarbūs būtent Techninės specifikacijos 2.6 punkte įtvirtintiems EMĮKPI programinės įrangos atnaujinimo darbams ir 2.7 punkte nurodytiems papildomiems darbams. Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktuose nurodytiems darbams atlikti neišvengiamai reikalingi programinės įrangos gamintojo turimi išvesties kodai. Be to, pagal Techninės specifikacijos 3.3 punktą tiekėjams buvo nustatyta pareiga bendradarbiauti su programinės įrangos kūrėju, diegti programinės įrangos atnaujinimus, ištaisyti klaidas, nepažeisti būtent gamintojo išvesties kodų. Bendradarbiavimo pareiga nustatyta dėl to, kad nei programinė įranga, nei jos išvesties kodas perkančiajai organizacijai nepriklauso. Pirkimo sąlygose bei viešojoje erdvėje esanti informacija bet kokiam asmeniui sudarė sąlygas susipažinti su perkančiosios organizacijos naudojamos programinės įrangos pavadinimu, esminiais parametrais, įsigijimo aplinkybėmis, faktų, kad pati įranga specializuota, sukurta išimtinai perkančiosios organizacijos poreikiams ir paslaugoms teikti.
- 33.2. Būtent tiekėjas, dalyvaudamas pirkime, turi pareigą įrodyti perkančiajai organizacijai, kad turi reikiamus sugebėjimus ir priemones nurodytiems darbams atlikti. Ieškovė pripažįsta, kad reikalavimas pateikti išvesties kodus pirmą kartą ieškovėms buvo tiesiogiai pareikštas dar 2020 m. gegužės 8 d. pasiūlymų vertinimo stadijoje. Tačiau nutyli, kad šis reikalavimas buvo keliamas būtent siekiant įsitikinti, jog ieškovės yra pasirošusios teikti Pirkimo sąlygų 3.5–3.6 punktuose nustatytas paslaugas. Pirkimo sąlygos pakeistos nebuvo. Pirkimo sąlygų 11.3.2 punkte įtvirtinta, jog, atlikusi pradinį susipažinimą su pasiūlymais, pirkimo komisija nagrinėja, vertina, ar pasiūlymas atitinka, be kita ko, Techninėje specifikacijoje ar kituose pirkimo dokumentų prieduose nustatytus keliamus techninius, funkcinius ar kitokius

reikalavimus (Pirkimo sąlygų 11.3.2 punktą). Taigi atsakovė turėjo teisę reikalauti, kad ieškovės įrodytų pasiūlymo atitikti Techninėje specifikacijoje įtvirtintiems reikalavimams.

- 33.3. Pirkimo sąlygų teisėtumą ir reikalavimo pateikti programinės įrangos išvesties kodus pagrįstumą jau vertino Viešųjų pirkimų tarnyba, ji savo išvadoje nurodė, kad Pirkimo sąlygos yra teisėtos ir pakankamos. Viešųjų pirkimų tarnyba jokių pažeidimų nenustatė, leido tęsti pirkimo procedūras.
- 33.4. Ieškovė turėjo visas galimybes ginčyti Pirkimo sąlygų teisėtumą dar iki ieškovių pasiūlymo pašalinimo iš Pirkimo procedūrų, kadangi apie atsakovės reikalavimą tiekėjams turėti išvesties kodus ieškovėms buvo žinoma ne vėliau kaip 2020 m. gegužės 8 d., atsakovei pareikalavus įrodyti atitiktį Techninės specifikacijos 3.5–3.6 punktams pateikiant išvesties kodus. Ieškovės atsakovės reikalavimo pagrįsti atitiktį Techninės specifikacijos 3.5–3.6 punktams nevykdė, tačiau jo ir neginčijo. Pirkimo sąlygų teisėtumą ieškovės kvestionavo ir anksčiau, tačiau jo teismine tvarka neginčijo ir savo veiksmais sutiko dalyvauti pirkime, kurio objektui įgyvendinti, kaip pripažino ir VPT, būtina turėti išvesties kodus.
- 33.5. Visi ieškovių procesiniuose dokumentuose keliami klausimai jau buvo iškelti ikiteisminės ginčo stadijos metu, todėl laikytini tinkamai išspręstais ir nebegali būti pakartotinai nagrinėjami teismo *ex officio* peržengiant nagrinėjamos bylos ribas.
- 33.6. Jokių realių įrodymų, pagrindžiančių savo pasiūlymo atitikti Pirkimo sąlygoms, ieškovės nepateikė nei ikiteisminėje ginčo nagrinėjimo stadijoje, nei bylą nagrinėjant teismine tvarka. Ieškovių pasiūlymo atitiktis Pirkimo sąlygoms ir šią dieną yra pagrįsta vien tik pačių ieškovių deklaracija. Atsakovei kilus abejonių dėl ieškovių gebėjimų tinkamai atlikti Techninėje specifikacijoje nustatytus darbus, ieškovėms kilo pareiga savo pasiūlymo atitikį įrodinėti kitais, ne savo pačių išduotais įrodymais.
- 33.7. Tiekėjams buvo sudarytos sąlygos ir neturint išvesties kodų įrodinėti savo pasiruošimą atlikti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktuose nurodytus darbus. Jei ieškovės būtų pateikusios kitų įrodymų, kad gebės šiuos pirkimu įsigyjamus darbus atlikti kitomis priemonėmis, neturėdamos išvesties kodų, atsakovė būtų pripažinusi jų atitiktį reikalavimams.
- 33.8. Ieškovės kasaciniame skunde jokių aplinkybių, susijusių su pasiūlymo neatitiktimi Techninės specifikacijos 8 punktui, nepateikė ir savo reikalavimo panaikinti atsakovės sprendimą būtent dėl pasiūlymo neatitikties Techninės specifikacijos 8 punkto reikalavimams išvis nemotyavo.
- 33.9. VPT jau teikė išvadą dėl Pirkimo sąlygų ir reikalavimo turėti išvesties kodus teisėtumo, tai iš esmės yra analogiški klausimai, kuriuos ieškovė norėjo užduoti VPT šią įtraukus į bylą kaip išvadą teikiančią instituciją.
- 33.10. Nagrinėjamu atveju neegzistavo pagrindai skirti teismo ekspertizę. Ieškovės nenurodė, kokias tiksliai aplinkybes kvestionuoja, kokie tokių abejonių kilimo pagrindai ir įrodymai, taip pat nepasisakė, kodėl pačios nepasinaudojo galimybe pasitelkti specialiųjų žinių turinčius asmenis, ypač kai tokią galimybę numatė teikdamos prašymą skirti teismo ekspertizę.
- 33.11. Ieškovės apeliacinės instancijos teismui pateikti nauji įrodymai neturi jokio ryšio su byloje nagrinėjamais klausimais. Ieškovė pateiktais įrodymais siekė įrodyti, kad atsakovė įsigijo ne EMĮKPI aptarnavimo ir atnaujinimo paslaugas, o naują duomenų surinkimo ir formavimo programinę įrangą, tačiau pateiktame STT nutarime nurodyta, kad pagal atsakovės ir trečiojo asmens sudarytą pirkimo sutartį atsakovei teikiamos visos Pirkimo sąlygose nustatytos paslaugos, o apie naują duomenų surinkimo ir formavimo programinę įrangą nenustatyta jokių aplinkybių. Visos šios aplinkybės nėra nagrinėjamo ginčo dalis, neturi ir negali turėti įtakos galutiniam sprendimui byloje.
34. Trečiasis asmuo atsiliepiu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 34.1. 2020 m. liepos 2 d. atsakovė informavo ieškoves apie priimtą sprendimą dėl ieškovių pasiūlymo atmetimo, dėl to kilo ginčas. Kitos bylos nagrinėjimo metu ieškovių nurodytos aplinkybės, susijusios su tariamu Pirkimo sąlygų neteisėtumu, peržengia bylos nagrinėjimo ribas ir neturėtų būti vertinamos.
- 34.2. Ieškovės turėjo įrodyti, kad jų pasiūlymas atitinka Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 ir 8 punktų reikalavimus. Tačiau ieškovės to net neįrodinėjo. Ieškovės savo pasiūlymo atitikti Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimams Pirkime grindė tik savo pačių parengta deklaracija ir pačios patvirtino, kad nėra pateikusios ir neteiks įrodymų, kurių atsakovė reikalavo Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų atitikčiai pagrįsti. Nepaisant Pirkimo procedūrų metu nustatytų ieškovių pasiūlymo trūkumų, ieškovės viso bylos nagrinėjimo metu jokia apimtini neįrodinėjo, kad jų pasiūlymas atitinka Techninės specifikacijos 8 punkto reikalavimus. Kasaciniame skunde nutylimos aplinkybės dėl ieškovių pasiūlymo neatitikties Techninės specifikacijos 8 punkto reikalavimams. Tai reiškia, jog net ir nustatius, kad ieškovių pasiūlymas negalėjo būti atmetas kaip neatitinkantis Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimų (su tuo trečiasis asmuo nesutinka), ieškovių pasiūlymas vis tiek turėtų būti atmetas.
- 34.3. Su viešojo pirkimo tikslais ir racionalaus lėšų panaudojimo prioritetu nebūtų suderinama situacija, jeigu viešojo pirkimo sutartis būtų sudaroma su tiekėju, kuris objektyviai negali įgyvendinti viešojo pirkimo sutarties pagal joje nustatytas sąlygas. Todėl įgyvendinama viešojo pirkimo tikslus, siekdama racionaliai panaudoti pirkimui skirtas lėšas, perkančioji organizacija turi ne tik teisę, bet ir pareigą įsitikinti tiekėjo deklaruojama pasiūlymo atitiktimi pirkimo sąlygoms.
- 34.4. Pirkimo dokumentų reikalavimai niekada nebuvo pakeisti. Net ir laikant, kad atsakovei paprašius tiekėjų pateikti įrodymus, jog jie turi reikalingus išvesties kodus arba programinės įrangos gamintojo raštą, Pirkimo reikalavimams buvo suteikta kita reikšmė (su tuo sutikti nėra pagrindo), tokių atsakovės veiksmų ieškovės laiku neginčijo ir pradėjo remtis pozicija dėl tariamo Pirkimo sąlygų pakeitimo tik po to, kai buvo atmetas jų pasiūlymas. Atsakove Pirkimo procedūrų metu paaiškino, jog neturi EMĮKPI išvesties kodų, todėl jos reikalavimas įrodyti galimybę turėti šiuos kodus reikiamu metu yra visiškai logiškas. Tik turėdami EMĮKPI išvesties kodus (atitinkamus patvirtinimus) tiekėjai galėtų įvykdyti pirkimo objektą sudarančius darbus. Atitinkamai atsakovė būtent ir siekė įsitikinti, ar ieškovių pirkimo procedūrų metu pateikta deklaracija, jog jų pasiūlymas atitinka visus Pirkimo sąlygų reikalavimus, yra pagrįsta. Ieškovė iš esmės nepateikia jokios pozicijos kasaciniame skunde dėl to, kokius dokumentus tiekėjai turėjo pateikti, siekdami pagrįsti pasiūlymo atitikti Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktams.
- 34.5. Nors ieškovės ir buvo pateikusios pretenziją dėl Pirkimo sąlygų, įskaitant visą Techninę specifikaciją, panaikinimo (patikslinimo), šią pretenziją atmetus, ieškovės į teismą nesikreipė ir Pirkimo sąlygų neginčijo, t. y. pripažino, jog Pirkimo sąlygų turinys yra aiškus, tikslus ir suprantamas. Net jei ieškovės negalėjo tinkamai įvertinti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimų paskelbus Pirkimo dokumentus (su tuo nėra pagrindo sutikti), dar iki sprendimo dėl ieškovių pasiūlymo atmetimo atsakovė kreipėsi į tiekėjus, nurodydama, kad, siekiant įsitikinti pasiūlymų atitiktimi Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimams, tiekėjai turi pateikti įrodymus, jog turi reikalingus išvesties kodus arba programinės įrangos gamintojo raštą. Neabejotina, kad jau tuomet (2020 m. gegužės 8 d.) ieškovės turėjo (ir galėjo) suprasti, jog tiekėjai turės pateikti įrodymus dėl išvesties kodų arba kitus alternatyvius įrodymus, patvirtinančius pasiūlymo atitikti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimams. Nors ieškovės nurodė atsakovei, kad nesutinka su tokiu reikalavimu pateikti įrodymus, tačiau nei atsakovės 2020 m. gegužės 8 d. prašymo, nei vėliau pateikto 2020 m. gegužės 14 d. paaiškinimo neginčijo. Taigi kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, jog priežastis ginčyti Pirkimo sąlygas atsirado tik atsakovei priėmus sprendimą dėl ieškovių pasiūlymo atmetimo, atitinkamai ir teiginiai dėl teismo pareigos *ex officio* peržengti ginčo ribas bei vertinti Pirkimo sąlygų teisėtumą neturi pagrindo.

- 34.6. Net laikant, kad Techninės specifikacijos 3.5 ir 3.6 punktų reikalavimai buvo pakeisti (su tuo sutikti nėra pagrindo), tokie pakeitimai atitiko *Borta* kriterijus ir dėl to laikytini teisėtais (ESTT 2017 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *Borta*, C-298/15). Įsigaliojus 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, (Direktyva 2014/24) (47 straipsnio 3 dalies b punktas) ES teisėje buvo įtvirtinta, kad pirkimo dokumentai gali būti keičiami, tačiau tais atvejais, kai atliekami pakeitimai yra esminiai, perkančioji organizacija turi pratešti pasiūlymų pateikimo terminus proporcingai atliktų pakeitimų svarbai. Atsakovės prašymas pateikti įrodymus, patvirtinančius atliktų išviešintoms Techninės specifikacijos reikalavimams, negali būti laikomas esminiu ar reikšmingu Pirkimo sąlygų pakeitimu. Be to, laikant, kad tai yra esminis Pirkimo sąlygų pakeitimas, tiekėjams buvo suteikta teisė net kelis kartus pildyti (tikslinti) savo pasiūlymus.
- 34.7. Remiantis [CPK 61 straipsnio](#) 1 dalimi valstybės institucijos, dalyvaujančios procese išvadai duoti, priskiriamos prie kitų proceso dalyvių, kurie teisiskai nesuinteresuoti bylos baigtimi. Pagal VPĮ 93 straipsnio 1 dalį VPT– valstybės biudžetinė įstaiga, veikianti pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, tarptautinius įsipareigojimus, savo nuostatus ir finansuojama iš valstybės biudžeto. Valstybės institucijas išvadai duoti gali įtraukti proceso dalyviais teismas arba jos gali įstoti į procesą savo iniciatyva ([CPK 49 straipsnio](#) 3 dalis), viešųjų pirkimų bylose šalys savo procesiniuose dokumentuose turi pateikti nuomonę dėl būtinumo gauti kompetentingų valstybės institucijų išvadas ([CPK 423³](#) straipsnio 1 dalies 10 punktas, 423⁵ straipsnio 2 dalies 2 punktas). Tačiau ši nuomonė nėra teismui privaloma ir dėl VPT įtraukimo teismas kiekvienu atveju sprendžia savo nuožiūra (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-84-248/2015](#)). Net jei VPT būtų įtraukta į bylą kaip išvadą teikianti kompetentinga institucija, ši išvada turėtų būti vertinama kartu su visais bylos įrodymais. VPT negalėtų perimti teismo kompetencijos ir ginčo spręsti iš esmės. Be to, VPT išvada ginčo klausimais yra pateikta byloje, VPT pažeidimų nenustatė ir leido pirkimo procedūras tęsti.
- 34.8. Apeliacinės instancijos teismas 2020 m. lapkričio 24 d. nutartimi baigė bylos nagrinėjimą ir atidėjo teismo procesinio sprendimo priėmimą bei paskelbimą. Ieškovės naujus įrodymus pateikė tik 2020 m. gruodžio 17 d., t. y. pasibaigus bylos nagrinėjimui iš esmės. Naujų įrodymų priėmimas neabejotinai būtų užvilkinęs bylos nagrinėjimą. Dalis ieškovių prašomų prie bylos pridėti įrodymų galėjo būti pateikti ir anksčiau (2020 m. lapkričio 25 d. el. laiškas bei 2020 m. lapkričio 26 d. atsakymas). Tai lemia ir išvada apie galimą ieškovių piktnaudžiavimą savo procesinėmis teisėmis. Be to, nauji įrodymai neturi jokio ryšio su nagrinėjama byla. STT nutarimas, 2020 m. lapkričio 25 d. el. laiškas ir 2020 m. lapkričio 26 d. atsakymas į jį, ieškovių nuomone, patvirtina, jog nors atsakovė deklaravo siekį pirkimo metu įsigyti EMĮKPI aptarnavimo ir atnaujinimo paslaugas, iš tikrųjų tariamai įsigijo visiškai naują statistinių duomenų surinkimo bei formos formavimo programinę įrangą. Tačiau šios aplinkybės nepatenka į ginčo nagrinėjimo ribas.
- 34.9. Bylos nagrinėjimo metu trečiasis asmuo aktyviai dalyvavo, teikė procesinius dokumentus, siekdamas, kad ieškinys būtų atmestas, t. y. trečiasis asmuo turėjo priešingą interesą byloje. Atmetus ieškovių reikalavimus procesinis sprendimas buvo priimtas atsakovės ir trečiojo asmens naudai, todėl ir jų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas buvo pagrįstai priteistas iš priešingą interesą turėjusių ieškovių ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis). Viešųjų pirkimų byloms būdinga, jog tretieji asmenys, kurie yra suinteresuoti viešojo pirkimo sutarties sudarymu, dėl ko teismo sprendimas jiems turi tiesiogines ir itin reikšmingas teises pasekmes, dažnai šiuose ginčiuose veikia aktyviai, atitinkamai ir trečiojo asmens patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas viešųjų pirkimų bylose aktualesnis.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo pareigos veikti ex officio viešųjų pirkimų bylose

35. [CPK 423³](#) straipsnio 2, 3 dalyse įtvirtinti apribojimai tiekėjams teisme reikšti reikalavimus, kurie nebuvo keliami ikiteisminėje ginčo sprendimo procedūroje, bei ieškinį grįsti naujomis aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos pretenzijoje perkančiajai organizacijai, išskyrus atvejus, kai šių reikalavimų tiekėjas negalėjo kelti ar šių aplinkybių negalėjo nurodyti kreipimosi padavimo metu.
36. Aiškindamas [CPK 423³](#) straipsnio nuostatas kasacinis teismas yra nurodęs, kad net konkrečiu atveju konstatavus, jog tiekėjas teismui nurodo naujas faktines aplinkybes ar iškelia naujus reikalavimus, kuriuos galėjo nurodyti ar iškelti ikiteisminėje ginčo stadijoje, nuostata, jog tiekėjas savo reikalavimą teisme galėtų grįsti tik tokiais pažeidimais, kurie buvo iškelti pretenzijoje, iš esmės taikytina tik tiekėjui (ieškovui), bet savaime neapriboja teismo, kuris viešųjų pirkimų ginčus sprendžia kaip aktyvus arbitras. Nurodytos ikiteisminės ginčų nagrinėjimo tvarkos teisinio reglamentavimo, jog ieškinyje nurodomi bei skundžiami perkančiosios organizacijos neteisėti veiksmai turi sutapti su prieš tai tiekėjo perkančiajai organizacijai apskūstais sprendimais pretenzijoje, aiškinimas taikytinas atsizvelgiant į sisteminius teisės aiškinimo ryšius su teismo pareigų apibrėžimų vertinimu *ex officio* spręsti dėl perkančiųjų organizacijų veiksmų teisėtumo. Teismai, sprenddami tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų ginčus, materialiosios ir proceso teisės normas *ex officio* aiškina ir taiko taip, kad tiekėjui būtų leista efektyviai įgyvendinti teisę į pažeistų teisių gynimą; teismai turi patikrinti ne tik tai, kaip buvo laikytasi peržiūros procedūros nuostatų, bet ir tai, ar naudojimasis jomis suponavo veiksmingą tiekėjo teisių gynimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-32/2013](#); 2018 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-234-469/2018](#), 50 punktas).
37. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad viešųjų pirkimų bylos įstatymu priskirtos nedispozityviųjų bylų kategorijai, tai reiškia, jog jose teismas negali apsiriboti pasyvaus arbitro vaidmeniu, o yra įpareigotas ir įgalintas ginčams viešąjį interesą veikti aktyviai: savo iniciatyva rinkti įrodymus, atsizvelgdamas ne tik į ieškinio pagrindą sudarančias, bet ir bylos nagrinėjimo metu (teismo posėdyje) paašikėjusias aplinkybes, viršyti pareikštus reikalavimus, taikyti alternatyvius asmens teisių gynimo būdus ([CPK 423⁸](#) straipsnis). Teismo diskrecija viešojo intereso gynimo bylose reiškia ne tik teisę aktyviai veikti, tačiau ir atitinkamą pareigą šią teisę įgyvendinti, kai to reikia teisingam bylos išnagrinėjimui. Iš nurodyto teisinio reglamentavimo išplaukia, kad vien aplinkybė, jog šalis neįgyvendino savo procesinės teisės ar netinkamai ją įgyvendino, nagrinėjamu atveju – nesirėmė argumentais dėl viešųjų pirkimų principų pažeidimo ikiteisminėje stadijoje, savaime nėra pakankama spręsti dėl teismo sprendimo, kuriame dėl šių reikalavimų nepasisakyta, teisėtumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-234-469/2018](#), 51 punktas).
38. Kita vertus, kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad aktyvus teismo vaidmuo viešųjų pirkimų ginčiuose negali būti aiškinamas taip, kad peržiūros institucijos kiekvieną kartą privalėtų nuodugniai išnagrinėti kiekvieną ieškovo nemotyvuotą abejonę, deklaratyvius argumentus, nes tai suponuotų piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis, ginčo nepagrįsto užtrukimo ir ikiteisminės ginčo stadijos reikšmės devalvacijos grėsmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-362-415/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Kasacinio teismo konstatuota, kad aktyvus teismų vaidmuo laikytinas jų diskrecija, tačiau ne absoliučia bei ribojama perkančiųjų organizacijų galimai neteisėto veiksmo (sprendimo) akivaizdumu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-175-415/2016](#) 83 punktą). Dėl to jei perkančiosios organizacijos veiksmų galimas neteisėtumas nėra akivaizdus, nenustatytinas be papildomo (atsižvelgiant) tam tikrų faktinių aplinkybių vertinimo, o procese nepateikta bent kokių nors objektyvių abejonų dėl to, teismo pozicija *ex officio* neperžengti ginčo ribų nekvalifikuotina kaip jo aktyvaus vaidmens tokio pobūdžio ginčiuose pažeidimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-234-469/2018](#), 52 punktas).

39. Ieškovė UAB „Atvira karta“ kasaciniame skunde nurodo, kad dėl procesinių terminų, nustatytų VPI, neturėjo galimybės ginčyti Pirkimo sąlygų po to, kai pasiūlymų vertinimo metu atsakovė jas pakeitė, todėl teismai negalėjo atmesti ieškovės reikalavimų remdamiesi tuo, kad ji neginčijo Pirkimo sąlygų ar atskirų perkančiosios organizacijos veiksmų, nes nurodyta situacija lėmė teismų pareigą peržengti bylos ribas *ex officio*. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovės, nors ir kreipėsi su pretenzija dėl Pirkimo sąlygų netikslumų, privaloma išteisinine tvarka neginčijo atsakovės 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų pareikalauti iš tiekėjų įrodymų, kad jie turi išvesties kodus, tam, kad būtų patvirtinta pasiūlymo atitikties Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimams. Teismas konstatavo, kad nenustatė pagrindo – akivaizdaus viešojo pirkimo taisyklių pažeidimo šioje byloje veikti *ex officio* viršijant pareikštus reikalavimus. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nėra pagrindo spręsti dėl Pirkimo sąlygų (ne)teisėtumo *ex officio*, nes nenustatytas akivaizdus viešojo intereso pažeidimas.
40. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad 2020 m. balandžio 17 d. ieškovės pateiktą atsakovei pretenziją dėl Elektroninės medicininių įrašų kortelės programinės įrangos aptamavimo paslaugų pirkimo sąlygų Nr. SD-20-055 – ginčijo Pirkimo sąlygų 6.1.2.1, 6.1.2.3 punktuose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus tiekėjams bei Techninę specifikaciją dėl informacijos apie atsakovės turimą programinę įrangą trūkumo. 2020 m. balandžio 23 d. atsakovė pretenzijos netenkino, o ieškovės dėl to į teismą nesikreipė, sutiko dalyvauti pirkimo procedūrose pagal atsakovės nustatytą Pirkimo sąlygas. Bylą nagrinėję teismai kritiškai vertino ieškovių elgesį išteisinėje ginčo nagrinėjimo stadijoje, iš esmės akcentuodami pasyvų elgesį nereišskiant pretenzijos dėl atsakovės 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų pareikalauti iš tiekėjų įrodymų, kad jie turi išvesties kodus, pačioms nesidomint ir neanalizuojant viešos informacijos, nors turint realią galimybę ją sužinoti. Teisėjų kolegija šias teismų išvadas laiko nepagrįstomis.
41. Byloje nustatyta, kad ieškovės dėl 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų pareikalauti iš tiekėjų įrodymų, jog jie turi išvesties kodus, pretenzijos atsakovei neteikė, atitinkamai šių sprendimų ieškovės neginčijo ir teisme, tačiau iš šalių susirašinėjimo byloje nustatyta, kad ieškovės nesutiko su 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimais, reikė atsakovei prieštaravimus. Be to, ginčydamas atsakovės sprendimą atmesti jų pasiūlymą dėl jo neatitikties nepateikus duomenų apie turimus išvesties kodus, t. y. reikšdamas pretenziją, akcentavo tokio sprendimo ir su juo susijusių 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų aktyvų neteisėtumą. Minėta, kad viešųjų pirkimų bylos susijusios su viešojo intereso gynimu, todėl teismas turi pareigą veikti aktyviai ir kai perkančiosios organizacijos veiksmų galimas neteisėtumas yra akivaizdus, tai teismo pozicija *ex officio* neperžengti ginčo ribų kvalifikuotina kaip jo aktyvaus vaidmens tokio pobūdžio ginčiuose pažeidimas (nutarties 38 punktas).
42. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad atsakovės Pirkimo sąlygose nebuvo nustatytas reikalavimas tiekėjams turėti išvesties kodus, toks reikalavimas atsakovės buvo suformuluotas papildomai ir apie tai pranešta ieškovėms 2020 m. gegužės 8 d. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad atsakovės Pirkimo sąlygos buvo nevisiškai aiškios, o tai lėmė daugkartinius prašymus tiekėjams įrodinėti pasiūlymų atitikties Techninės specifikacijos reikalavimams. Tokį sprendimą teismas grindė Viešųjų pirkimų tarybos 2020 m. liepos 15 d. išvada. Apeliacinės instancijos teismas sutiko, kad Techninės specifikacijos reikalavimai galbūt nebuvo aiškiai suformuluoti, tačiau atsakomybę už tai iš esmės perkėlė ieškovėms, akcentuodamas jų pačių pasyvumą ir nesidomėjimą viešai prieinama informacija, taip pat atsakovės priimtų sprendimų neginčijimą VPI 101 straipsnyje nustatyta tvarka ir terminais.
43. Teisėjų kolegijos vertinimu, teismų nustatytos aplinkybės dėl neaiškių atsakovės Pirkimo sąlygų, papildomų Pirkimo sąlygose nenustatytų reikalavimų pirkimo objektui (išvesties kodų reikalavimas) nustatymas ir ieškovių pasiūlymo atmetimas remiantis papildomai nustatytais reikalavimais teismams turėjo sukelti abejonių perkančiosios organizacijos veiksmų teisėtumu ir teismai turėjo pareigą veikti aktyviai. Tačiau toks kasacinio teismo vertinimas nėra pakankamas pagrindas pripažinti buvus procesinės teisės normų pažeidimą, kadangi formaliai teismams šioje byloje nenustačius pareigos veikti *ex officio*, vis dėl to faktiškai teismai analizavo atsakovės veiksmus ir šiuo aspektu bei įvertinę šio klausimo sprendimui visas reikšmingas aplinkybes konstatavo 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. sprendimų, dėl kurių nebuvo teikta ieškovių pretenzija ir jie nebuvo apskūsti teismui, teisėtumą (šiuo klausimu teisėjų kolegija pasisakys toliau). Taigi faktiškai teismai vertino atsakovės 2020 m. gegužės 8 d., 2020 m. gegužės 14 d. priimtus sprendimus, kurių neteisėtumą akcentavo šioje byloje ieškovės, ir dėl jų pasisakė.
44. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija daro išvadą, kad, nors ir nustačiusi tam tikrą teismų motyvacijos prieštarumą dėl teismų pareigos veikti *ex officio*, teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti šią bylą nagrinėjusių teismų aktyvaus vaidmens tokio pobūdžio ginčiuose pažeidimo, nes teismai faktiškai sprendė dėl atsakovės veiksmų, papildant Techninės specifikacijos reikalavimus, teisėtumu.

Dėl viešojo pirkimo sąlygų tikslinimo

45. VPI 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija užtikrina, jog vykdant pirkimą būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principų. Remiantis VPI 2 straipsnio 39 punktu viešojo pirkimo dokumentų sąvoka apima ir techninės specifikacijos bei kitų dokumentų paaiškinimus, patikslinimus, tačiau tokie pakeitimai gali būti atliekami laikantis tam tikrų reikalavimų ir nurodytų principų.
46. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principai ir skaidrumo pareiga visų pirma reiškia, kad dalyviai turi turėti vienodas galimybes, kai rengia pasiūlymus; skaidrumo pareiga pirmiausia siekiama užkirsti kelią perkančiojo subjekto favoritizmui ir savivalei (žr., pvz., Teisingumo Teismo 2014 m. lapkričio 6 d. sprendimo byloje *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, 44 punktą ir 2016 m. liepos 14 d. sprendimo byloje *TNSDimarso*, C-6/15, 22 punktą). Šie principai ir pareiga, be kita ko, reiškia, kad atitinkamo pirkimo sutarties objektas ir jos sudarymo kriterijai turi būti aiškiai apibrėžti nuo pat šios sutarties sudarymo procedūros pradžios ir kad visos sutarties sudarymo procedūros sąlygos ir taisyklės skelbime apie pirkimą ir specifikacijose turi būti suformuluotos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, kad leistų visiems deramai informuotiems ir rūpestingiems konkurso dalyviams suprasti jų tikslią reikšmę ir juos aiškinti vienodai, o perkančiajai organizacijai – veiksmingai patikrinti, ar konkurso dalyvių pasiūlymai atitinka minėtai pirkimo sutarčiai taikomus kriterijus (žr., pvz., pirmiau nurodytų Teisingumo Teismo sprendimų byloje *Komisija prieš Nyderlandus* 10, 56, 88 ir 109 punktus; sprendimo byloje *Cartiera dell'Adda* 44 punktą, sprendimo byloje *TNSDimarso* 23 punktą). Skaidrumo pareiga taip pat reiškia, kad perkantysis subjektas turi tinkamai paviešinti pirkimo sutarties objektą ir jos sudarymo kriterijus (žr. Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 24 d. sprendimo byloje *Lianakis ir kt.*, C-532/06, 40 punktą).
47. Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 39 straipsnio 2 dalies (VPI 27 straipsnio 3 dalis; iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusi redakcija) taikymo pasisakyta, kad pastarojoje nuostatoje nurodyta papildoma informacija apie konkurso specifikacijas ir papildomus dokumentus galima paaiškinti kai kuriuos dalykus ar suteikti tam tikrą informaciją, tačiau ja negalima pakeisti, nors tai ir būtų ištaisymai, pagrindinių (esminių) pirkimo sąlygų, tarp kurių yra techninės specifikacijos ir sutarčių sudarymo kriterijai, apimtį; šios sąlygos buvo suformuluotos konkurso specifikacijose, kuriomis suinteresuoti ūkio subjektai pagrįstai rėmėsi priimdami sprendimą pateikti pasiūlymą arba, priešingai, atsisakyti dalyvauti atitinkamoje pirkimo procedūroje; tai matyti iš žodžių junginio „papildoma informacija“ vartojimo minėto Direktyvos 2004/18 39 straipsnio 2 dalyje ir trumpo termino, galinčio skirti tokios informacijos pateikimą nuo pasiūlymų priėmimo termino pabaigos, kaip įtvirtinta šioje nuostatoje (žr. Teisingumo Teismo 2012 m. gegužės 10 d. sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus*, C-368/10).
48. Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad tiekėjas išimtiniais atvejais turi galimybę taisyti ar pildyti pirkimo sąlygų duomenis, kuriems tereikia paprasto paaiškinimo, arba siekdamas ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei apie šį pakeitimą informuojami visi dalyviai (žr.

Teisingumo Teismo 2012 m. kovo 29 d. sprendimo byloje *SAG ELVSlovensko ir kt., C-599/10*, 40 punktą), perkantį subjektui taip pat turi būti leidžiama padaryti tam tikrus pirkimo sąlygų pakeitimus, be kita ko, susijusius su profesinių pajėgumų reikalavimais ir jų sumavimo tvarka, su sąlyga, kad paisoma nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principų, taip pat skaidrumo pareigos. Šie reikalavimai reiškia, *pirma*, kad atitinkami pakeitimai, nors ir svarbūs, neturi būti tokie esminiai, kad pritrauktų potencialių dalyvių, kurie, jei šių pakeitimų nebūtų buvę padaryta, nebūtų galėję pateikti pasiūlymą; be kita ko, taip galėtų būti, kai dėl pakeitimų pirkimo pobūdis iš esmės pasikeičia, palyginti su tuo, kas buvo nustatyta iš pradžių; *antra*, apie šiuos pakeitimus turi būti tinkamai paskelbta, kad visi potencialūs pakankamai informuoti ir įprastai rūpestingi dalyviai galėtų su jais susipažinti tokiomis pačiomis sąlygomis ir tuo pačiu momentu; *trečia*, šis reikalavimas taip pat reiškia, viena vertus, kad tie pakeitimai turi būti daromi prieš dalyviams pateikiant pasiūlymus, ir, kita vertus, šių pasiūlymų pateikimo terminą reikia pratęsti, jeigu jie yra svarbūs, taip pat kad šio pratęsimo trukmė turi atitikti pakeitimų svarbą ir būti pakankama tam, kad suinteresuotieji ūkio subjektai galėtų atitinkamai pritaikyti savo pasiūlymus (Teisingumo Teismo 2017 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *Borta prieš VI Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją, C-298/15*).

49. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama praktika paskelbto viešojo pirkimo dokumentai negali būti aiškinami ar tikslinami taip, kad keistųsi pagrindinių pirkimo sąlygų esmė; kai perkantiosios organizacijos apibrėžia pirkimo sąlygų turinį (jam suteikia tikslią reikšmę), jos negali vėliau keisti pirkimo dokumentų turinio ar jų aiškinti taip, kad būtų iš esmės pakeistos pirkimo sąlygos, nes tokiu atveju būtų pažeisti skaidrumo ir tiekėjų teisėtų lūkesčių principai; patikslinimais nelaikomi tokie perkantųjų organizacijų paaiškinimai, kuriais iš esmės keičiamas pirkimo sąlygų turinys, dėl ko keičiasi arba prieš paaiškinimą galėjo būti kitokia tiekėjų ir dalyvių padėtis ir galimybės konkuruoti viešojo pirkimo konkurse; tai galioja ir tuo atveju, kai besiskundžiančiam tiekėjui perkantųjų organizacijų sąlygų paaiškinimas (patikslinimas) suteikia galimybę konkuruoti su kitais dalyviais, nors prieš tai jis tokios galimybės neturėjo (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 24 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-436/2011; 2016 m. kovo 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-177-916/2016; kt.).
50. Byloje nustatyta, kad 2020 m. liepos 2 d. atsakovė informavo ieškoves apie priimtą sprendimą atmesti ieškovių pasiūlymą, kadangi jis neatitinka Techninės specifikacijos 3.5, 3.6, 8 punktų reikalavimų. Viena iš tokio sprendimo priežasčių, minėta, buvo ta, kad ieškovės nepateikė duomenų apie turimus išvesties kodus (Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktai). Techninės specifikacijos 3.5 punkte nustatyta, kad EMĮKPI programinės įrangos atnaujinimo darbai – EMĮKPI pritaikymas veikti su įrenginiais, palaikančiais Android operacinės sistemos 9 ar naujesnę versiją; 3.6 punkte nurodyta, kad EMĮKPI programinės įrangos papildomos paslaugos iki 200 val. (iš jų preliminariai 150 val. naujų funkcionalumo programavimo darbams ir 50 val. kitoms, su tarnybinėmis stotimis, kita IT infrastruktūra ar galine įranga susijusioms paslaugoms) įskaičiuotos į bendrą pasiūlymo kainą. Taigi Techninių sąlygų 3.5, 3.6 punktuose reikalavimų tiekėjams turėti išvesties kodus nėra.
51. Minėta, kad atsakovei paskelbus viešąjį pirkimą ieškovė UAB „InnoForce“ 2020 m. balandžio 17 d. pareiškė pretenziją atsakovei dėl Techninės specifikacijos turinio, be kita ko, nurodydama, kad nepateikta jokia informacija apie tai, kokių ryšių serverį, jo techninę, sisteminę ir programinę įrangą tiekėjas turės aptarnauti, kas jo gamintojas, kokia architektūra ir t. t.; Techninėje specifikacijoje neaprašyta ir EMĮKPI programinė įranga, jos pavadinimas, kas jos gamintojas, kokia sistemos architektūra ir komponentai. Dėl to ieškovės prašė patikslinti Techninės specifikacijos nuostatas. 2020 m. balandžio 23 d. atsakovė pretenzijos netenkino, nurodė, jog Techninę specifikaciją parengė taip, kad būtų nustatyti pačios paslaugos reikalavimai, o konkretūs perkantiosios organizacijos naudojamos įrangos modeliai ar struktūra neapribotų kompetingų ir pirkimu susidomėjusių tiekėjų galimybes pateikti pasiūlymą. Atsakovė taip pat nurodė, kad jei kuris nors iš suinteresuotų tiekėjų vis dėlto norėjo gauti informaciją apie konkrečią atsakovės naudojamą techninę ar programinę įrangą, jis turėjo galimybę arba nustatyti tai iš viešai skelbiamos informacijos (pirkimų dokumentai, sutartys), arba Pirkimo sąlygose nustatytais terminais CVP IS priemonėmis pateikti atsakovei klausimus, atsakymai į kuriuos būtų paviešinti CVP IS tačiau klausimai nebuvo pateikti. Vertindama tokį atsakovės atsakymą į pretenziją teisėjų kolegija daro išvadą, kad atsakovė faktiškai atsisakė papildyti Techninę specifikaciją ieškovės UAB „InnoForce“ nurodytais klausimais, t. y. nurodyti turimą programinę įrangą, taip pat – ir apie (ne)turimus išvesties kodus, argumentuodama, kad ši informacija nėra svarbi paslaugų pirkimo objektui. 2020 m. balandžio 23 d. ieškovėms pateiktus pasiūlymą pagal atsakovės parengtą Techninę specifikaciją, 2020 m. balandžio 27 d. – deklaraciją, o 2020 m. balandžio 30 d. įvykus ieškovių pirkime siūlomos centralizuotos pagalbos tarnybos demonstracijai, atsakovės pozicija pasikeitė. 2020 m. gegužės 8 d., taigi jau po tiekėjų pasiūlymų pateikimo, atsakovė kreipėsi į ieškoves, prašydama pateikti Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktuose nurodytus įgyvendinimo planus bei įrodymus, kad jos turi reikalingus išvesties kodus. 2020 m. gegužės 14 d. atsakovė nurodė ieškovėms, kad pati neturi EMĮKPI programinės įrangos išvesties kodų.
52. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovės atsakymas į ieškovės UAB „InnoForce“ 2020 m. balandžio 17 d. pretenziją lėmė ieškovių apsisprendimą teikti pasiūlymą ir dalyvauti pirkime manant, kad išvesties kodai, kurių, kaip vėliau paaiškėjo, ieškovės neturi, atsakovei nėra reikalingi. Taigi tuo atveju, jeigu ieškovės būtų turėjusios informaciją, kad atsakovei reikalinga, jog tiekėjas turėtų išvesties kodus, jos galimai nebūtų teikusios pasiūlymo, nes nebūtų galėjusios įgyvendinti šio Pirkimo sąlygų reikalavimo. Tokie atsakovės veiksmai lemia išvadą, jog atsakovės pirkimo sutarties objektas nebuvo aiškiai apibrėžtas Techninėje specifikacijoje tam, kad leistų ieškovėms, kaip konkurso dalyvėms, suprasti jo tikslą reikšmę (nutarties 49 punktas). Taigi yra pagrindas konstatuoti, kad skaidrumo pareiga, būtent – tinkamai paviešinti pirkimo sutarties objektą atsakovės nebuvo įvykdyta (nutarties 46 punktas). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad neaiškių, netikslių ir dviprasmiškų pirkimo dokumentų nuostatų nulemtų negatyvių padarinių rizikos našta tenka perkantiesiems organizacijai; teismui konstatavus ginčo konkurso sąlygos neaiškumą, dviprasmiškumą, lėmusį nevienodą tiekėjų jos turinio suvokimą ir taikymą, ji negali būti pripažinta teisėta (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-690/2015). Dėl Techninėje specifikacijoje netinkamai apibrėžto pirkimo sutarties objekto atsakovė tam, kad viešojo pirkimo metu galėtų įsigyti jai tinkamas paslaugas, buvo priversta patikslinti pirkimo sutarties objektą, taigi atitinkamai ir Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimus.
53. Teisėjų kolegijos vertinimu, Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimų patikslinimas padarytas pažeidžiant skaidrumo ir tiekėjų teisėtų lūkesčių principus. Visų pirma, minėta, reikalavimų turėti išvesties kodus nustatymas lėmė atitinkamą potencialių tiekėjų atranką (minėta, ieškovių pasiūlymas tapo neatitinkantis Pirkimo sąlygų). Taigi tokiu patikslinimu iš esmės pakeistas Pirkimo sąlygų turinys, dėl to pasikeitė dalyvių padėtis ir galimybė konkuruoti viešojo pirkimo konkurse (nutarties 49 punktas). Atsakovė, atsakydama į pareiktą pretenziją, nurodė, kad jos turima įranga pirkimo objektui neturi reikšmės, suteikė ieškovėms teisėtą lūkestį, kad jų pasiūlymas gali laimėti, o vėliau pareikšdama, jog ji neturi išvesties kodų, todėl jie privalomi tiekėjui, pažeidė pirkimo dokumentų skaidrumo reikalavimą ir tokie atsakovės veiksmai negali būti pripažinti teisėtais (nutarties 46, 48 punktas). Be to, Techninės specifikacijos pakeitimas, minėta, buvo padarytas jau po pasiūlymų pateikimo, o tai neatitinka Teisingumo Teismo suformuluotų pirkimo sąlygų keitimo kriterijų (nutarties 48 punktas). Taigi nustatęs atsakovės veiksmų pakeičiant Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimus neteisėtumą, konstatuotina, kad atsakovės išvada, jog ieškovių pasiūlymas neatitiko Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų (be pakeitimų) reikalavimų, buvo nepagrįsta. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustačius, jog Techninės specifikacijos pakeitimas buvo neteisėtas, naująja Pirkimo sąlygų redakcija negalėjo būti remiamasi vertinant tiekėjų pasiūlymus.
54. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija konstatuoja, jog apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atsakovė nekeitė Pirkimo sąlygų, o nustatydama reikalavimą tiekėjams turėti išvesties kodus įgyvendino savo pareigą įsitikinti pasiūlymo atitiktimi Pirkimo sąlygoms ir kad ieškovių pasiūlymas dėl neatitikties Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimams atsakovės atmetas pagrįstai, padaryta pažeidžiant nutarties 45–49 punktuose nurodytas VPĮ nuostatas, Teisingumo Teismo ir kasacinio teismo formuojamą praktiką šiuo klausimu. Tačiau padariusi šią išvadą teisėjų kolegija nurodo, kad ji neteikia pagrindo pakeisti šioje byloje priimto procesinio sprendimo ar jį panaikinti.
55. Nagrinėjamoje byloje ieškovės ginčijo atsakovės sprendimą ir dėl jų pasiūlymo neatitikties Techninės specifikacijos 8 punkto reikalavimui, kurį atsakovė grindė rašytiniu įrodymu – eksperto išvada. Pagal eksperto vertinimą ieškovių pademonstruota centralizuota pagalbos tarnyba iš 6 vertintų reikalavimų, nustatytų Techninės specifikacijos 8 punkte (8.7, 8.8 punktai nebuvo vertinami), iki galo neatitiko nė vieno, iš dalies atitiko 5 ir visiškai neatitiko 1 reikalavimą (8.4 punktas). Teismai nurodė, kad ieškovės nepateikė jokių įrodymų, kurie teiktų pagrindą abejoti atsakovės pasitelkto eksperto išvados pagrįstumu, ir nusprendė, kad ieškovių pasiūlymas neatitiko Techninės specifikacijos 8 punkto

reikalavimų, todėl atsakovė pagrįstai ieškovių pasiūlymą atmetė.

56. Ieškovės kasaciniu skundu nėra ginčijama (ir atitinkamai skundžiama) apeliacinės instancijos teismo išvada, kad ieškovės pasiūlymas buvo pagrįstai atmetas dėl neatitikties Techninės specifikacijos 8 punktu. Taigi šis klausimas nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas. Dėl šios priežasties net ir konstatavus teismų išvados, jog atsakovė pagrįstai atmetė ieškovių pasiūlymą dėl neatitikties Techninės specifikacijos 3.5, 3.6 punktų reikalavimams, ydingumą nėra pagrindo tenkinti šioje byloje ieškovių reikštų reikalavimų ir pripažinti, kad ieškovių pasiūlymas atsakovės buvo atmetas nepagrįstai, nes byloje nustatyta, jog ieškovių pasiūlymas neatitiko Techninių sąlygų 8 punkto reikalavimų.
57. Remdamasi nurodytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustatytas viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės normų pažeidimas ir nukrypimas nuo formuojamos teismų praktikos neturi teisinės reikšmės šios bylos galutiniam rezultatui.

Dėl įrodinėjimo ir ekspertizės skyrimo šioje byloje

58. Kasaciniame skunde keliamas klausimas dėl ekspertizės šioje byloje būtinumo, nurodoma, kad pirmosios instancijos teismas iš esmės paviršutiniškai sprendė ekspertizės dėl pagalbos tarnybos vertinimo skyrimo klausimą.
59. [CPK 212 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad išsiaiškinti nagrinėjant bylą kylančius klausimus, reikalaujančius specialių mokslo, medicinos, meno, technikos ar amato žinių, teismas gali skirti ekspertizę ir, atsižvelgdamas į dalyvaujančių byloje asmenų nuomonę, paskirti ekspertą arba pavesti atlikti ekspertizę kompetentingai ekspertizės įstaigai.
60. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teismo funkcija – tirti ir vertinti šalių pateiktus įrodymus, padaryti išvadą apie įrodinėjimo dalyką sudarančių faktinių aplinkybių buvimą ar nebuvimą. Tam, kad ši funkcija būtų tinkamai įvykdyta, turi būti išsamiai ir visapusiškai išnagrinėti šalių pateikti argumentai, o dėl jų padarytos išvados turi būti motyvuotos. Tais atvejais, kai abejojama tam tikrų faktų buvimu ir šioms aplinkybėms nustatyti reikalingos specialiosios žinios, tikslinga skirti ekspertizę. Teismas gali skirti ekspertizę savo arba byloje dalyvaujančių asmenų iniciatyva, jeigu teismui iškyla neaiškių, specialiųjų žinių reikalaujančių klausimų (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-220-248/2017](#), 39 punktas; kt.).
61. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad ekspertizės skyrimas turi būti pagrįstas ne spėjimu, bet teismo įsitikinimu, kad jos atlikimas yra tikslingas, atsižvelgiant į pagrindinį proceso tikslą – teisingai ir tinkamai išnagrinėti bylą, laikantis proceso koncentracijos ir ekonomiškumo, kooperacijos ir kitų proceso principų pusiausvyros ([CPK 2 straipsnis](#) 7 straipsnio 1 dalis, 8, 17, 21 ir kt. straipsniai). Ekspertizės skyrimo klausimą teismas sprendžia ne tik vadovaudamasis [CPK 212](#) straipsnyje nustatytomis taisyklėmis, bet ir bendraisiais teisės principais, atsižvelgdamas į šalių reikalavimus ir atsikirtimus, juos pagrindžiančių įrodymų pobūdį, taip pat įvertina galimą įtaką teisingam bylos išsprendimui. Kiekvienu konkrečiu atveju turi būti sprendžiama dėl byloje esančių įrodymų pakankamumo ir patikimumo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-80-611/2016](#) 34, 35 punktus).
62. Nagrinėjamoje byloje teikdamos dubliką ieškovės prašė pirmosios instancijos teismo skirti ekspertizę. Šis klausimas pirmosios instancijos teismo liko neišspręstas. Teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad tokia procesinė klaida nagrinėjamu atveju nelaikytina esmine ([CPK 329 straipsnio](#) 1 dalis). Minėta, kad dėl poreikio skirti ekspertizę byloje teismas sprendžia įvertindamas galimą įtaką teisingam bylos išsprendimui. Nustatęs nurodytą pažeidimą apeliacinės instancijos teismas ne tik akcentavo, kad ieškovės nepasinaudojo galimybe prašyti apeliacinės instancijos teismo skirti ekspertizę, bet ir suabejojo ekspertizės poreikiu šioje byloje. Taigi šią bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas nenustatė specialiųjų žinių poreikio, t. y. teismui nekilio neaiškių, specialiųjų žinių reikalaujančių klausimų (nutarties 59, 60 punktai), todėl jis savo iniciatyva ekspertizės neskyrė. Kasaciniame skunde poreikis skirti ekspertizę šioje byloje nėra pakankamai atskleistas, taigi ieškovės iš esmės tinkamai nepagrindžia, kad teisingam ir pagrįstam sprendimui šioje byloje priimti yra reikalingos specialiosios žinios, todėl buvo tikslinga skirti byloje ekspertizę.
63. Ieškovės dublike taip pat nurodė, kad tuo atveju, jeigu būtų netenckintas prašymas skirti ekspertizę, jos prašo teismo sudaryti sąlygas kreiptis į teismo ekspertą dėl ekspertizės atlikimo ir vėliau leisti jos rezultatus pateikti teismui kaip papildomą įrodymą. Teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad ieškovės ir be teismo leidimo savo pasiūlymo atitiktį galėjo įrodinėti visais leistinais įrodymais, įskaitant ir specialiųjų žinių turinčio asmens išvadą, tačiau tokių įrodymų į bylą neteikė ([CPK 178 straipsnis](#)).
64. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti, kad teismui nepaskyrus šioje byloje ekspertizės buvo padarytas esminis proceso pažeidimas, lėmęs neteisėto sprendimo priėmimą ([CPK 329 straipsnio](#) 1 dalis, 346 straipsnis). Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad prašymas skirti ekspertizę buvo susijęs su atsakovės sprendimu, jog ieškovių pasiūlymas neatitinka Techninės specifikacijos 8 punkto reikalavimų, o apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria toks atsakovės sprendimas pripažintas pagrįstu, kasaciniu skundu neskundžiama. Taigi ir ekspertizės skyrimo klausimo (ne)tinkamas išsprendimas kasaciniame teisme neturi teisinės reikšmės galutiniam bylos rezultatui.

Naujų įrodymų apeliacinės instancijos teisme priėmimas

65. [CPK 135 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad įrodymai, kuriais grindžiami ieškinio reikalavimai, pateikiami kartu su ieškiniu. Esant poreikiui jie gali būti renkami ir teikiami iki bylos pirmosios instancijos teisme nagrinėjimo iš esmės pabaigos ([CPK 251 straipsnis](#)). Pagal [CPK 7 straipsnio](#) 2 dalį dalyvaujantys byloje asmenys privalo sąžiningai naudotis ir nepiktinaudžiauti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atsikirtimai. Taigi ieškovas turi tinkamai vykdyti savo reikalavimų pagrindimo ir įrodinėjimo pareigą nuo pat ieškinio pareiškimo. Papildomų įrodymų pateikimas apeliacinės instancijos teisme ribojamas, net jei jų pateikimą inicijuoja bylos šalis ([CPK 314 straipsnis](#)).
66. [CPK 314](#) straipsnyje suformuluotos taisyklės, kad apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teismui, išskyrus atvejus, kai: 1) pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti įrodymus; 2) įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl kiekvieno pateikto naujo įrodymo, turi aiškintis, ar galėjo šis konkretus įrodymas būti pateiktas pirmosios instancijos teismui, ar vėlesnis įrodymo pateikimas užvilkins bylos nagrinėjimą, bei atsižvelgti į prašomo priimti naujo įrodymo įtaką šalių ginčui išspręsti. Be to, net nustatęs, kad įrodymas galėjo būti pateiktas pirmosios instancijos teisme, apeliacinės instancijos teismas turi nustatyti, ar nėra sąlygų taikyti [CPK 314](#) straipsnyje nustatytas išimtis, ir šį įrodymą priimti. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką teismas turi taikyti įstatymus tik patikimais duomenimis nustatęs bylai svarbias faktines aplinkybes, todėl tuomet, kai nustatomas fakto klausimas, gali būti priimami naujai sužinoti, išreikšiami įrodymai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 13 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-38-969/2015](#); 2016 m. balandžio 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-218-916/2016](#) 14 punktą; kt.).
67. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje įtvirtinta teisingo bylos nagrinėjimo koncepcija, kuri užtikrina šalių lygybės principą, reikalaujanti, jog kiekvienai proceso šaliai turėtų būti suteikta pagrįsta galimybė pristatyti savo bylą sąlygomis, kuriomis ji nepatektų į daug nepalankesnę nei priešinga šalis padėtį; teisė į rungtynišką procesą, kaip viena sudėtinių teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalių, reiškia, kad šalys privalo turėti galimybę ne tik pateikti įrodymus savo reikalavimams pagrįsti, bet taip pat teisę žinoti ir komentuoti visus

įrodymus ar pastabas, pateiktus siekiant paveikti teismo sprendimą (žr. EŽTT2014 m. kovo 3 d. sprendimą byloje *Duraliyski prieš Bulgariją*, peticijos Nr. 45519/06, ir kt.).

68. Nagrinėjamos bylos atveju yra svarbus ir kasacinio teismo išaiškinimas, kad teismas turi taikyti įstatymus tik patikimais duomenimis nustatęs bylai svarbias faktines aplinkybes, todėl tuomet, kai nustatinėjamas fakto klausimas, gali būti priimami naujai sužinoti, išreikšiami įrodymai, jeigu šalis šia teise nepiktnaudžiauja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-371/2005](#); 2015 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-38-969/2015; kt.).
69. Bylos duomenimis, nauji įrodymai – Specialiųjų tyrimų tarnybos 2020 m. gruodžio 14 d. nutarimas, iš šios institucijos 2020 m. gruodžio 15 d. gautas laiškas, patvirtinantis, kad nurodytą nutarimą ieškovės gavo tik 2020 m. gruodžio 15 d., ir du 2020 m. lapkričio 25 ir 26 d. laišakai, ieškovės pateikti apeliacinės instancijos teismui 2020 m. gruodžio 17 d., t. y. teismo nutarties paskelbimo dieną. Teisėjo rezoliucija buvo atsisakyta priimti ieškovių prašymą ir dokumentus, atsižvelgiant į tai, kad jie pateikti po bylos išnagrinėjimo iš esmės, teisėjų kolegijai išėjus į sprendimų priėmimo kambarį. Pagal nurodytų dokumentų datas pripažintina, kad ieškovės negalėjo pateikti pirmosios instancijos teismui nurodytų dokumentų, todėl yra svarbu nustatyti, ar ieškovės, teikdamos šiuos įrodymus apeliacinės instancijos teismui nutarties paskelbimo dieną, nepiktnaudžiavo savo procesinėmis teisėmis, ir prašomų priimti naujų įrodymų įtaką sprendžiant šalių ginčą.
70. Minėta, kad įrodymai į bylą turi būti teikiami pirmosios instancijos teisme kartu su ieškiniu arba, esant poreikiui, jie gali būti renkami ir teikiami iki bylos pirmosios instancijos teisme nagrinėjimo iš esmės pabaigos (nutarties 65 punktas). Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad apeliacinės instancijos teisme bylą nagrinėjant rašytinio proceso tvarka šalys savo prašymus bei argumentus išdėsto teismui raštu iki teismo posėdžio pradžios. Tokiu būdu tiek byloje paskirtas pranešėjas, tiek kiti kolegijos teisėjai turi galimybę susipažinti su bylos dokumentais iš anksto ir atlikti parengiamuosius bylos nagrinėjimo veiksmus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-33-313/2016 29 punktą). Taigi ir prašymas priimti naujus įrodymus apeliacinės instancijos teismui gali būti teikiamas iki teismo posėdžio pradžios (CPK 314 straipsnis), tačiau ieškovės naujus įrodymus, minėta, pateikė tik apeliacinės instancijos teismo nutarties paskelbimo dieną.
71. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ieškovių teikti įrodymai neturi reikšmės nagrinėjamai bylai, t. y. jie nesusiję su bylos nagrinėjamu dalyku. Specialiųjų tyrimų tarnybos 2020 m. gruodžio 14 d. nutarime nenurodyta, kad atsakovė įsigijo ne pirkimo objektą, kaip teigia ieškovės savo prašyme priimti naujus įrodymus, o priešingai – nurodoma, kad duomenų apie tai, jog be viešojo pirkimo procedūrų buvo įsigyta kokia nors nauja programinė įranga, už kurią buvo papildomai sumokėta, pareiškėjas UAB „Atvira karta“ direktorius A. F. nepateikė, jų negauta ir nenustatyta ir pareiškimo patikslinimo metu, taigi negauta ir nenustatyta duomenų, kad atsakovė be viešojo pirkimo būtų įsigijusi naują programinę įrangą ir už ją būtų sumokėjusi.
72. [CPK 306 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad apeliacinis skundas negali būti grindžiamas aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos pirmosios instancijos teisme. Be to, pasibaigus apeliacinio (atskirojo) skundo padavimo terminui, nebegalima nurodyti ir naujų, įstatymo nustatytu terminu pateiktame skunde nenurodytų argumentų, faktinių aplinkybių, nebegalima keisti apeliacinio (atskirojo) skundo reikalavimo. Šis draudimas susijęs su apeliacinio proceso paskirtimi ir ypatumais, proceso dalyvių lygiateisiškumo užtikrinimu bei su tuo, kad būtent apeliacinio skundo pagrindas ir dalykas apibrėžia apeliacinio proceso ribas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-197-611/2015](#)). Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovės, teikdamos apeliacinės instancijos teismui nutarties paskelbimo dieną prašymą priimti naujus įrodymus ir nurodydamos naujas aplinkybes, kurios nebuvo nagrinėjamos pirmosios instancijos teisme ir nebuvo apeliacinio nagrinėjimo dalyku, neatsižvelgė į tai, kad tokie veiksmai gali lemti bylos nagrinėjimo vilkinimą.
73. Dėl nurodytų priežasčių konstatuotina, kad byloje nenustatytas pagrindas spręsti, jog apeliacinės instancijos teismui nepriėmus ieškovių teiktų naujų įrodymų ir jų neįvertinus buvo pažeistos ieškovių teisės teikti įrodymus, nenustatytos bylai svarbios faktinės aplinkybės ir priimtas neteisėtas procesinis sprendimas (nutarties 67, 68 punktai).

Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos įtraukimo į bylos nagrinėjimą

74. Ieškovės, nesutikdamos su pirmosios instancijos teismo sprendimu neįtraukti į bylos nagrinėjimą Viešųjų pirkimų tarnybos, kaip išvadą duodančios institucijos, kasaciniame skunde nurodo, kad byloje esanti VPT išvada neapėmė visų šiai bylai svarbių klausimų, būtent – perkančiosios organizacijos veiksmų pirkimo procedūrų vertinimo metu, atmetant tiekėjo pasiūlymą, taip pat teisės tęsti pirkimo procedūras tuo atveju, jeigu tiekėjo pasiūlymas nebūtų atmetas, todėl buvo būtina gauti papildomą VPT išvadą šioje byloje. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus laiko nepagrįstais.
75. [CPK 49 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių institucijos įstatymų nustatytais atvejais gali būti (bet neprivalo) teismo įtraukiamos proceso dalyviais arba įstoti į procesą savo iniciatyva, kad duotų išvadą byloje, siekiant įvykdyti jiems pavestas pareigas, jeigu tai yra susiję su viešojo intereso gynimu. VPĮ taip pat nenustatyta teismo pareiga gauti specialios valstybės institucijos išvadą viešųjų pirkimų byloje.
76. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad visus šioje byloje keliamus klausimus ieškovės iš esmės jau buvo pateikusias nagrinėti Viešųjų pirkimų tarnybai, ši 2020 m. liepos 15 d. pateikė Pirkimo procedūrų vertinimo išvadą Nr. 4S-641(7.4)E, kad vertinimo apimtini įstatymo pažeidimų nenustatyta, todėl Viešųjų pirkimų tarnyba neprieštaravo, kad atsakovė tęstų pirkimo procedūras. Remiantis nurodyta išvada Viešųjų pirkimų tarnyba atliko dalinį procedūrų vertinimą dėl tiekėjų pasiūlymų vertinimo (pirkimo procedūrų vertinimą iki sutarties sudarymo), nustatė, kad Pirkimo dokumentų tikslinimas atliktas, kiek tai susiję su išvesties kodais, ir ši informacija turėjo būti pateikta ne pasiūlymų vertinimo metu, o Pirkimo dokumentuose. Taigi dėl atsakovės reikalavimo pateikti duomenis apie turimus išvesties kodus Viešųjų pirkimų tarnyba pasisakė. Atkreiptinas dėmesys, kad viešojo pirkimo patikra buvo atlikta jau po tiekėjų demonstravimo ekspertinio vertinimo, nustatyti eksperto ir pirkimų organizatoriaus statuso nedeklaravimo pažeidimai. Tačiau Viešųjų pirkimų tarnyba nusprendė, kad nustatyti VPĮ pažeidimai nėra tokie sunkūs, jog lemtų draudimą tęsti pirkimo procedūras. Taigi teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad iš esmės šiai bylai išnagrinėti svarbūs klausimai buvo pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai, ši pateikė savo išvadą, o ieškovės tinkamai neargumentavo, į kokius bylai aktualius papildomus klausimus Viešųjų pirkimų tarnyba galėtų atsakyti ar kokias savo išvadas ji turėtų paaiškinti.
77. Remdamasi nutarties 75 punkte nurodyta teisės norma teisėjų kolegija nurodo, kad šioje byloje teismas turėjo diskreciją spręsti dėl poreikio gauti papildomą Viešųjų pirkimų tarnybos išvadą, tačiau pagrįstai tokio poreikio nenustatė ir pats atliko byloje esančių įrodymų, tarp jų – ir Viešųjų pirkimų tarnybos išvados bei atsakovės vykdyto viešojo pirkimo teisėtumo vertinimą. Minėta, kad pasiūlymo atitikties Techninės specifikacijos 8 punktui klausimas kasaciniu skundu nekeliamas, todėl šioje bylos nagrinėjimo stadijoje nėra sprendžiama dėl poreikio Viešųjų pirkimų tarnybai plačiau pasisakyti nurodytu klausimu, o dėl reikalavimo tiekėjams pateikti duomenis apie išvesties kodus, minėta, Viešųjų pirkimų tarnyba pasisakė. Taigi teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad poreikio įtraukti į bylos nagrinėjimą Viešųjų pirkimų tarnybą, kuri jau buvo pateikusi savo išvadą dėl atsakovės vykdyto viešojo pirkimo, nebuvo.

Dėl trečiojo asmens bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

78. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
79. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad viena iš [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalies taikymo sąlygų – teismo sprendimas, priimtas šalies naudai. Pagal šią teisės normą gauti iš kitos šalies savo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą turi teisę tik tas proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas (teismo procesinis sprendimas), o teismas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo sprendžia tik esant sprendimui (teismo procesiniam sprendimui), priimtam (priimamam) šalies naudai, ir šiuo remdamasis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-7-701/2018, 16 punktas). Aptariamoms teisės normoms prasme proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Ji paaiškėja teismui išnagrinėjus bylą ir priėmus (priimant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokiai proceso šaliai pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynybai išleistas lėšas – patirtas bylinėjimosi išlaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-7-701/2018](#), 17 punktas).
80. Kasacinio teismo praktikoje taip pat konstatuota, kad [CPK 47 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, jog tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, turi šalies procesines teises (įskaitant teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą). Taigi trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, nors ir nėra tiesioginis ginčo dalyvis, yra suinteresuotas konkrečia bylos baigtimi ir jam procesinių įstatymų suteikiamos visos procesinės teisės, išskyrus tas, kurios susijusios su galimybe disponuoti ginčo dalyku. Tai trečiajam asmeniui leidžia dalyvauti procese taip, kad jis pats galėtų užtikrinti savo teises ir teisėtus interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-119-219/2019](#), 54 punktas).
81. Pagal kasacinio teismo praktiką teismai, taikydami [CPK 88 straipsnį](#), pagal realumo, būtinumo ir pagrįstumo kriterijus įprastai sprendžia, ar šalis turėjo bylinėjimosi išlaidų, ar jos turi būti apmokamos, o pagal [CPK 98 straipsnio](#) 2 dalį – ar advokatui už teisinę pagalbą civilinėje byloje visa asmens sumokėta suma pripažįstama bylinėjimosi išlaidomis ir jos turi būti atlyginamos, kadangi ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo. Jeigu realiai išmokėtos sumos neatitinka pagrįstumo kriterijaus, tai teismas nustato jų pagrįstą dydį, o kitos dalies išlaidų nepriteisia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#)).
82. Ieškovė, nesutikdama su teismų sprendimu priteisti iš jos 1/2 dalį išlaidų trečiajam asmeniui už tripliką pateiktą atlyginimo, nurodo, kad teismas nebuvo įpareigojęs trečiojo asmens pateikti tripliką, tokį procesinį dokumentą nusprendė pateikti pats trečiasis asmuo, todėl kyla rizika, kad trečiasis asmuo ar jo atstovai gali pradėti piktnaudžiauti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo institutu. Teisėjų kolegija laiko šiuos argumentus nepagrįštais.
83. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismo nustatyta, kad pirmosios instancijos teismas 2020 m. rugpjūčio 31 d. pranešimu, kuris trečiajam asmeniui buvo įteiktas 2020 m. rugsėjo 1 d., informavo apie ieškovių pateiktą dubliką ir nustatė 7 dienų terminą nuo šio pranešimo įteikimo dienos triplikui pateikti. Trečiasis asmuo, nors prašė šį terminą pratęsti, tripliką pateikė nepasibaigus terminui – 2020 m. rugsėjo 8 d. Taigi yra pagrindas konstatuoti, kad pasirengimo nagrinėti bylą teisme stadijoje pirmosios instancijos teismas, siųsdamas tokį pranešimą trečiajam asmeniui (jo advokatui), nusprendė, kad yra poreikis gauti ir trečiojo asmens atsikirtimus į ieškovių pateiktą dubliką.
84. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pasirengimo nagrinėti bylą teisme stadija užima svarbią vietą tarp visų civilinio proceso stadijų, nuo pasirengimo nagrinėti bylą teisme tinkamumo tiesiogiai ir reikšmingai priklauso ne tik bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos teisme, bet ir bylos išnagrinėjimo aukštesnės instancijos teismuose perspektyvos, todėl aptariamai civilinio proceso stadijai turi būti skiriamas deramas teismo dėmesys, taip įgyvendinant proceso teisės normų reikalavimus. Proceso įstatymas suteikia teismui tam tikrą diskreciją rengiantis bylą nagrinėti teisme (pavyzdžiui, diskreciją pasirinkti, ar apskritai organizuoti pasirengimą nagrinėti bylą teisme (teismas, manydamas, jog nereikia papildomų pasirengimo veiksmų, gali iš karto skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje), koku būdu – parengiamajame posėdyje ar paruošiamųjų dokumentų būdu – pasirengti nagrinėti bylą teisme), tačiau ši teismo diskrecija nėra absoliuti – ją pirmiausia riboja aptariamoms civilinio proceso stadijos paskirtis (tinkamai parengti bylą nagrinėti teisme). Nepriklausomai nuo teismui suteiktos diskrecijos laipsnio, pasirengimas nagrinėti bylą teisme turi būti organizuojamas taip, kad būtų įgyvendinta pirmiau įvardyta šios proceso stadijos paskirtis, nuo kurios, kaip minėta, tiesiogiai priklauso tolesnės bylos nagrinėjimo (visų instancijų teismuose) perspektyvos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-350-701/2018](#), 25 punktas).
85. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismui įgyvendinant savo diskreciją pasirengimo nagrinėti bylą teisme stadijoje spręsti, kokie procesiniai veiksmai yra būtini atlikti tam, kad būtų įgyvendinta šios proceso stadijos paskirtis, nuo kurios tiesiogiai priklauso tolesnės bylos nagrinėjimas, ir nusprendus, kad yra svarbu gauti ne tik atsakovės, bet ir trečiojo asmens tripliką su atsikirtimais į ieškovių dublike nurodytus argumentus, taip pat nustatius, kad trečiasis asmuo savo procesinėmis teisėmis naudojosi sąžiningai, nagrinėjamos bylos atveju konstatuotina, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas priteisti trečiajam asmeniui iš ieškovės dalį bylinėjimosi išlaidų, patirtų rengiant ir teikiant į bylą tripliką, atlyginimo yra pagrįstas.
86. Ieškovė kasaciniame skunde taip pat nurodo, kad teisingam [CPK 88 straipsnio](#) 98 straipsnio 2 dalies taikymui taip pat reikia įvertinti prašomų priteisti išlaidų pagrįstumą ir protingumą nagrinėjamos bylos atžvilgiu, tačiau iš esmės neargumentuoja, kodėl iš jos trečiajam asmeniui už tripliką priteista suma galėtų būti vertinama kaip per didelė, koks turėtų būti atlygintinų išlaidų dydis ir kt.
87. Byloje nepateikta duomenų, kad trečiajam asmeniui būtų priteista nepagrįsta išlaidų atlyginimo suma. Pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad trečiojo asmens patirtos ir prašomos priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidos už procesinių dokumentų parengimą viršija rekomenduojamą dydį pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą nustatyto maksimalaus dydžio 8.2, 8.3, 8.16 punktus, sumažino prašomą priteisti už tripliką parengimą patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo sumą iki 2071 Eur, o tai atitinka [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalies, Rekomendacijų 8.3 punkto reikalavimus. Dėl šios priežasties nėra pagrindo konstatuoti, kad pirmosios instancijos teismas priteisė trečiajam asmeniui iš atsakovės nepagrįstą bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, taip toleruodamas pernelyg didelį ir nepagrįstą trečiojo asmens išlaidavimą (nutarties 81 punktas).
88. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pagrindo pakeisti ar panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

89. Kadangi ieškovės kasacinis skundas yra atmetamas, tai atsakovei ir trečiajam asmeniui, kurių naudai yra priimamas procesinis sprendimas, iš ieškovės priteistinas jų turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas laikantis nutarties 78 punkte nurodytų teisės normų reikalavimų.

90. Dėl pateiktų atsiliepimų į kasacinį skundą atsakovė ir trečiasis asmuo prašo priteisti iš ieškovės išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme atlyginimą, atitinkamai – 3049,20 Eur ir 4985,20 Eur. Remdamasi Rekomendacijų 8.14 punktu teisėjų kolegija tenkina tik dalį šių prašymų ir nusprendžia priteisti iš ieškovės atsakovei 2473,16 Eur, o trečiajam asmeniui – 2591,14 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovės UAB „Atvira karta“ (j. a. k. 301300587) atsakovei VšĮ Greitosios medicinos pagalbos stočiai (j. a. k. 124369537) 2473,16 Eur (du tūkstančius keturis šimtus septyniasdešimt tris Eur 16 ct), o trečiajam asmeniui UAB Tarptautinei skubiosios medicinos akademijai (j. a. k. 302571901) – 2591,14 Eur (du tūkstančius penkis šimtus devyniasdešimt vieną Eur 14 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Gražina Davidonienė

Egidija Tamošiūnienė

Dalia Vasarienė